

ABONAMENTUL:

Un an . . . 28— Cor.
 A jumătate an 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
 străinătate:

Un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA.
 Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

ROMÂNUL

Învățăminte și prevederi.

Arad, 9 Noemvrie.

Ultimele declarații ale contelui Berchtold asupra situației în Balcani, declarații cari au avut darul de a enerva într-o măsură atât de mare cea mai mare parte a presei maghiare, conține, pentru altă lume capabilă de o recepțiune mai liniștită, destule lamuriri, — și chiar unele învățăminte.

Iată unul din acestea: Reiese în chip evident din cele spuse de contele Berchtold că aspectul de vedere al statului-quo a fost aspinut de puteri, atâta vreme cât ele credeau că Turcia va putea rezista în chip victorios asaltului celor patru mici state balcanice; însă, lucrurile s'au schimbat acum, și dacă ele s'au schimbat, aceasta se datorește numai și numai izbânzilor reputate de îndrăzneții atacatori. În urma acestor izbânzii, nu mai poate fi vorba de menținerea punctului de vedere de la început, principiul statului-quo trebuie părăsit, — puterile trebuie să caute o altă soluțiune, căci statele balcanice victorioase nu pot fi despoiate de roadele jertfelor lor eroice...

Învățământul? — Foarte simplu și foarte clar: Fără jertfe, nu se poate dobândi nimic; și fără dovezi vrednice, nimeni și nimic nu te va putea scoate din vr'un statu-quo oarecare. Nu numai mântuirea învinșilor, dar și a celor ce nu știu să lupte, este una și singură: și n'ăibă nădejde de nici o mântuire.

Lucrul acesta spune foarte mult tuturor apăsătorilor, tuturor nedreptăților din lumea aceasta.

Acuma, mai este ceva, ce n'a spus contele Berchtold, dar au spus, au constatat și au dovedit alții, și desigur că în sinea lui nici ministrul de externe al imperiului austro-ungar nu poate fi de altă părere: — Cauza, deși indirectă dar totuș hotărâtoare, a dezastrului suferit de Turci, este felul în care regimul cel nou al tinerilor turci a înțeles să trateze naționalitățile din imperiu.

Dacă acel regim ar fi fost mai conciliant față de justele revendicări de viață ale acelor naționalități, un motiv sau un pretext de ridicare de arme n'ar fi fost și faimosul statu-quo, cel puțin în ce privește suveranitatea asupra diferitelor provincii și teritorii din Balcani ar fi rămas neatins.

Deci încă un învățământ.

Bineînțeles, învățămintele de tot felul nu mai intru atâta au interes, intru cât și folosesc aceluia cari ar putea să scoată dintr'însele bunele pilde de urmat... Altfel, cu timpul nu fac decât a dobândi întăriri noi, prin noi experiențe sau prin experiențe contrare și prin pășanii ireparabile, spre capacitatea altora, mai atenți și mai înțelegători.

Să trecem mai departe de la aceste învățăminte, la oarecare prevederi pentru viitor. Unul din oamenii de frunte ai Bulgariei de astăzi, președintele Sobraniei Danef, a publicat zilele trecute un articol în ziarul Bulgaria, în care spune:

„Austro-Ungaria încearcă să întărească România contra Bulgariei. Noi avem încredere în guvernul român și nu credem ca România să ne înșele speranțele. — România ar fi bucuros primită în alianța balcanică, unde i s'a rezervat un loc, și n'ar avea motiv să se teamă de buna credință a aliaților săi și ast-

fel cercurile vieneză ar întâmpina în drumul lor o stâncă de granit...”

Aceste nu sunt manifestări peste cari să se treacă cu ușurință, — dimpotrivă sunt lucruri ce trebuie să dea adânc și bine de gândit.

Ideea unei confederații balcanice, din care să facă parte și România, nu este o idee nouă, dar până acum ea a trecut drept o idee nerealizabilă. Repetăm: până a c u m a. Toți aceia interesați ca ea să nu se facă, au prezentat-o ca o aventură primejdioasă cel mult pentru aceia cari ar încerca-o, — și câtă vreme nu existau în Balcani decât forțe disprețuite, căci nu-și făcuseră probele, această judecată părea și perfect plauzibilă multora, în deosebi, probabil, României.

Dar iată că acum lucrurile se schimbă, și după cum ele ataca principiul, ce părea până mai ieri atât de solid, al statului-quo, ne putem întreba de ce n'ar determina o altă părere și o altă atitudine și față de vechea și stăruitoarea idee a confederației balcanice?

Câtă vreme România vedea în vecinii săi din Balcani state șubrede, supuse și la discreția influinței uneia sau alteia din marile puteri, — ce încredere ar fi putut ea să aibă în realizarea unei idei ca aceea?... Dar acum, întărindu-se statele balcanice, și rămânând cu adevărat legate și solidare între dânsele — iată că poate se va putea întâmpla și minunea aceasta! — ce mirare ar fi atunci, ca politica din afară a României să se orienteze și ea spre confederația ce numai pe dânsa ar mai aștepta-o, ca să-și atingă idealul?

Și de aci încolo... România n'ar mai avea nimic de pierdut, ci totul numai de câștigat. Nu ar putea să existe pentru ea vr'o temere nici din

„Rănit în războaie...”

— Cu prilejul centenarului dela nașterea lui Gr. Alexandrescu. —

De Al. Ciura.

Într-o seară de toamnă, când pâlăia cel dintâi foc, ne-am așezat cu toții în jurul sobei; domnișoara dăscăliță m'a luat lângă ea și m'a întrebat, dacă îmi plac poeziile. Îmi plăceau, fără îndoială, deși nu cunoșteam pe atunci decât doina: „Rândunică, mititică” și „Frunzulita, frunzulita verde de stejar”...

Avea ochi verzi domnișoara și o dulcețată deosebită, în grai. Lui mângăia buclele cu dragoste și, cum nu știam ceti încă, se hotărî să mă învețe ea cea dintâi poezie (celelalte două le învățasem, după melodie.)

Îmi spuse apoi povestea duiosă a cânelui Azor, care a întovărășit în luptă pe stăpânul său, și când acesta a căzut, cânele l'a petrecut până la groapă, a plâns, și nu s'a mai îndepărtat de acolo două zile și două nopți, până a rămas și el mort, lângă mormântul iubit.

O singură nedumerire tulbura duiosia acestei povești.

— A plâns cânele, domnișoară? Doar câinii nu plâng.

— Ba plâng și ei, când sunt așa de credincioși, cum era Azor.

Și îmi citează cu glasul ei dulce, în care se resimte muzicalitatea ritmului:

În fruntea paradei cânele pornește
 Din ochii lui pică lacrimi pe pământ.
 Ca un iubit frate el îl însoțește
 Până la mormânt.

Nu mai încăpea nici o îndoială: cânele plânse.

Și pentru întâia oră am simțit, cum versul sonor, mă fură și mă duce cu sine, ca o apă, cu molcuțe și dulci clipociri de unde.

*

Mai târziu, când știam să cetesc, m'am întâlnit iarăși cu Alexandrescu și versul lui curgător m'a răpit și de astădată, ales în strălucitele versuri din „Uciagașul fără voie”.

Încetul cu încetul m'am împrietenit tot mai mult cu el, cu fabulele și poeziile, apoi cu epistolele, satirele și proza.

„Toporul și pădurea” îmi plăcea mai mult pe vremea copilăriei. „Vedeți - - ne spunea dascălul, ridicând un deget în semn de amenințare - pădurea n'ar fi fost răpusă niciodată de topor, dacă nu s'ar fi aflat vânzători chiar în sinul pădurii, cari s'au făcut coadă de topor... De aceea vânzătorii de neam și de țară sunt ființele cele mai urgisite din lume...”

Și rămânea cu degetul ridicat, cu ochii fulgerători de mânie.

Mai târziu mi-a plăcut mai mult „Boul și vitelul”. E cea mai reușită fabulă a lui, pe care Lafontaine ar putea-o înșăli, cu satisfacție. „Un

bou ca toți boii”, ajutat de soartă ajunge într'un post însemnat și aici nu mai vrea să știe de rudele lui sărace. Când vine vitelul, — al doianei vacii fiu — să-i ceară sprijinul, acesta îl află durmînd; îl așteaptă o vreme; unchiul trece însă pe lângă el, fără a-l recunoaște. Vine apoi a doua zi, des de dimineată și așteaptă iarăși în frig. Un lacheu îndrăznește să atragă atenția boerului asupra unicei rude, ce aștepta zădărnice. Ci boerul-bou îl dă afară, nevoind să știe de rudele sale de pe vremuri.

A, câți boi avem azi în posturi mari, cari se rușinează de unila lor chârșie!

Câți parveniți, cari după ce au urcat câteva trepte ale mării, nu-și mai aduc aminte, de cei ce i-au ridicat, rămânând și pentru mai departe, în umbră!

Așa sunt aproape toate fabulele lui Alexandrescu; ca și acele ale lui Esop, Phaedru și Lafontaine, ele pot fi cetite și azi, cu aceeași plăcere și cu același efect - și vor putea fi cetite cu folos și de generațiile viitoare. Spiritul pătrunzător al talenteor mari știe să disece sufletul omenesc până în amănuntele, ce se ridică peste zilele lor și trec la posteritate. Astfel se zugrăvesc tipurile eterne ale firei umane, sub condeiul măestru al scriitorilor mari.

*

Tovarăș de gânduri al generației însufletite, care a netezit drumul ce ducea la „fixarea limbei românești și unitatea culturală a tuturor Româ-

partea Rusiei, — căci pentru ori cine cunoaște istoria și firea popoarelor, e evident că înțărirea statelor balcanice nu le va apropia ci le va îndepărta tot mai mult și definitiv de ideea rusă a „panslavismului”. Mândre de acel f a r á d l a s e din care va rezulta noua așezare a acestor state, ele nu vor mai suferi cu nici un preț influințe domnitoare străine, fie și f r ă ț e ș t i, — după cum asemenea influințe nu sufăr între ele nici alte state, alte popoare, de rasă sau origine comună.

Un singur lucru mai însemnăm aci și acum: Că dacă cei din Austria dar a vedea clar primejdia și a se gândi la putința evitării ei, — atotstăpânitorii noștri de azi din Ungaria dimpotrivă: *fac totul ca să împingă România spre noua orientare*, de care noi credem că n'o mai separă decât o ultimă nișătură care să facă să se reverse vasul, sau să se plece cumpăna.

Un delegat austriac despre Români. În discuția ce a urmat în delegațiunea austriacă asupra expozeului lui Berchtold, delegatul sloven Dr. Korozec luând cuvântul, a spus următoarele: — Constat cu regret că evenimentele din Croația nu pot deștepta decât antipatie la popoarele slave din Balcani față de monarhia austro-ungară. Țin să accentuez în același timp că opresiunea la cari sunt supuși Români din Ungaria din partea regimului din Budapesta pot avea ca urmare o înstrăinare a României, cu atât mai vârtos că în timpul din urmă Rusia caută cu o deosebită intensitate să o câștige de partea sa.

Consiliu de miniștri. Ieri la orele 10 a. m. un consiliu de miniștri a avut loc în Budapesta sub președinția ministrului comun de externe, contele Berchtold. La consiliu au participat toți 3 miniștri ai afacerilor comune, ambii prim-miniștri, ministrul ungar de finanțe Teleszky, ministrul de comerț Beöthy, ministrul austriac de finanțe Zaleszky, ministrul austriac de comerț Schuster și ministrul căilor ferate din Austria Forster. În consiliu s'a discutat chestiunea tarifei căilor bosniace. Conferența a durat mai mult de 3 ore. Specialiștii se vor întruni în curând la o nouă consfătuire. Cu privire la constituirea noilor linii ferate s'a stabilit un acord perfect. Proiectul se poate considera astfel ca terminat și nu rămâne decât ca el să fie votat de corpurile legiuitoare din Seraievo, Budapesta și Viena.

nilor” — cum spune Coșbuc*) în prefața volumului „Scrieri în versuri și proză”, Alexandrescu și-a spus cuvântul de câte ori cerea trebuință, fără să-i pese de urmările inevitabile. A stat în temniță câteva luni pentru fabula „Lebăda și puii corbului”, dar suporta în liniște zăvorul și zăbrelele, căci în aceeași vreme era deținut și Nicu Bălcescu și Boliac și alți tovarăși de idei.

Abia târziu, când proconsulul Halcinski a plecat din București, a izbucnit într'un ris sarcastic, stigmatizându-l pe acest Argus în neuitatele versuri:

Adio! lung adio și fără revedere
Depart, mult departe te du din țara mea!
Pustiul Siberiei te-asteaptă cu plăcere,
Pământul să te-nghită — și dracul să te ia!

A dovedit în toată viața lui, că *credeu* în scrisul lui și că e gata să indure și goane pentru convingerile ce-l frământau.

Modest cum a fost și democrat, în sensul cel mai nobil al cuvântului, soarta i-a îngăduit totuși să urce treptele măririi lumești până sus — la fotoliul de ministru al cultelor.

Și a venit deodată un trăznet din senin și poetul, care ar fi putut să fie tovarășul de muncă și de geniu al lui Eminescu, a fost lovit de o boală grozavă, care i-a smuls pentru totdeauna

*) Grigorie Alexandrescu: Scrieri în versuri și proză, București 1902.

Din delegațiuni. Ieri s'a terminat în delegațiunea ungară discuția asupra expozeului lui Berchtold. Discuția, după cum se știe, a urmat în comisiunea de externe. Contele Tisza, cu toate că nu e ales în această comisiune și cu toate că ședința de ieri a fost confidențială, a luat totuși parte la ședință, ceea ce a îndemnat pe delegatul T. Zichy să interpeleze pe președintele delegațiunii, A. Berzeviczy, pentru acest lucru. Răspunsul lui Berzeviczy culminează în declarația că președintelui camerei îi e permis orice, — firește nu atât pentru că e președinte al camerei, ci mai vârtos fiindcă din întâmplare acel președinte e tocmai contele Ștefan Tisza. — În comisiunea de externe a delegațiunii austriace s'a votat bugetul ministerului de externe, după ce au vorbit mai mulți delegați, între alții și doi ruteni cari s'au plâns împotriva persecuțiilor polone. — Comisiunea de finanțe a delegațiunii ungare de asemenea a ținut ieri ședință. S'a vorbit mult de starea învățătorimei, a celei de stat firește fiindcă de a noastră nu prea au timp să-și bată capul, și ministrul de culte a pus în vedere mai multe îmbunătățiri.

Contraparlament? Alătura de parlamentul-scandal ori parlamentul-rușine, care s'a știut ilustra în atâtea rânduri în fața Europei, mai avem azi un parlament în Budapesta, un parlament-filială ori contraparlament, cum l-a botezat opoziția maghiară, faimoasa coaliție de odinioară. Dacă glasul lui Poincaré, Sassonow, Berchtold ori al lui San Giuliano are azi atâta greutate și e dus de firul telegrafic pe întreg rotogolul pământului, de ce să nu asculte lumea și baritonul frumos al unui Apponyi! Intre membrii opoziției maghiare el e doar cel mai umblat, el cunoaște mai multe limbi, are cele mai bune legături diplomatice și e numai natural, dacă „națiunea” îl proclamă pe bărbatul care intrunește calitățile înșirate mai sus, ca cel mai mare diplomat al său, pe lângă care un Poincaré e umbră numai.

Și s'au întrunit marii bărbați ai „națiunii” și alegându-și ca președinte pe Kossuth-fiul, cel care și azi încă se nutrește tot cu rămășițele gloriei lui Kossuth-tatăl — detronatorul de împărați, și rugând pe cel mai înțelept dintre cei de față să ia asupra-și greaua sarcină de referent al chestiunii — balcanice, după matura chibzuială și după ce mai întâi au cumpănit bine forțele de care dispune opoziția și acelea de cari dispun — marile puteri, au votat cu unanimitate următoarea moțiune, prezentată de „cântărețul națiunii”:

Opoziția ungară nu dorește să împiedece (?) popoarele balcanice în tendințele lor spre libertate.

Protestează cu toată energia împotriva intențiilor de a atrage monarhia într'o conflagrațiune de arme din pricina aspirațiilor teritoriale ale României.

Vai ție, diplomatie europeană, cum te vei descurca acum din nouile complicațiuni în cari te aruncă marele diplomat al nobilei națiuni maghiare!

condeiul din mână, lăsându-l să vegeteze încă totuși aproape un sfert de veac.

A murit aproape necunoscut și a fost înmormântat fără steaguri, fără surle și tobe, cum ne spune Ion Ghica. Trecea acum în Pantheonul — sărac și acesta — al literelor române, cu mângâierea supremă a propriilor lui versuri:

Mulți oameni mari și buni
Lumii folositori, au trecut de nebuni;
Au fost perzecați
În vreme ce-au trăit
Și foarte laudați
După ce-au murit.

Același Ion Ghica ne spune: „Viața lui a fost o viață de luptă și de martir: a luptat pe față, cu curaj, la lumina mare pentru libertate în contra despotismului, pentru dreptate în contra abuzului, și năpăstuirii, păstrând totdeauna căldura și devotamentul tinereții. A luptat fără altă ambițiune, decât aceea de a fi folositor țării sale. Condeiu său original, plin de spirit și de grație nu s'a inspirat decât de pulsațiunile mari și patriotice ale sufletului său”.

Azi Alexandrescu e tot așa de cetit, poate, ca pe vremuri.

Poeziile lui de dragoste și-au pierdut din parfumul de odată; azi nu mai auzi cântându-se decât arare, versurile:

Nu, a ta moarte nu-mi folosește
Nu, astăzi jertfă eu n'am dorit;

Legea românească — legea ungurească

— *Articol primit dela o distinsă personalitate a bis. noastre gr. cat.* —

I.

Orașul Dobrițin a luat hotărâre definitivă în chestiunea reședinței noii episcopii: adunarea generală la propunerea preotului ref. János Zoltán, luat dela ordinea zilei proiectul prior la această cauză și cu aceasta Dobriținul a rupt firul tratatelor... Nu regretăm această întorsătură a lucrurilor, pentru că în urma ei pierde misiunea națională a noii episcopii catolice.

„Alkotmány” nr. 257.

Ziua de 30 Octomvrie 1912 este un dat important în analele episcopiei maghiare, care atâta venin a introdus și se vede, va mai introduce în viața noastră românească. În ziua aceasta a hotărât congregația orașului Dobrițin, această capitală culturală specific ungurească, cum că nu reflectează la episcopia ungurească, adevărat nu ține ca reședința acelei episcopii să fie în Dobrițin.

Hotărârea aceasta, cum se va vedea, este de o importanță care iese din cadrele vestimului Dobrițin, aceasta „Romă a calvinismului maghiar”, și în dosul ei se ascund conflicte de idei mari, cari ne ating foarte de aproape și pe noi. Tocmai de aceea e de mirat, că faptul acesta a scăpat din atențiunea presei noastre.

În străduința de a-și asigura gloria reședinței noii episcopii maghiare s'au luptat trei orașe: Hajdudorogul, Nyiregyháza și Dobriținul.

Hajdudorog-ul, pe titlul „istoric” de a inițiat mișcarea pentru liturghia maghiară din care a ieșit hibridul făt: *Episcopia greco-maghiară*.

Nyiregyháza, pe titlul, că e capitala de județ (comit. Szabolcs), pe când Hajdudorog nici nu e oraș, ci numai „mare — comună” cu vre-o 6—7 mii locuitori.

În fine **Dobriținul**, pe titlul de mare oraș.

Dă-mi numai pacea, care-mi lipsește
Pacea adâncă, ce mi-ai răpit.

sau:

Te iubesc astăzi ca mai nainte
Ca în minutul cel încântat,
Când eu de pieptu-ți tiner, fierbinte,
Tremurînd, fruntea mi-am rezimat.

S'au scris alte versuri de dragoste de stă încoace, versuri turnate în bronz, sculptate în marmoră, sub dalta măiastră a lui Eminescu. Îngăimările înaintașilor, cari cântau primăvalii iubirii, sau tânguirile păstorului întristat erau de acum numai o ușoară încrețire a frunții dela *suprafață*, în alătura cu furtuna ce se răcolia din *adâncuri* necunoscute.

Parfumul din versurile erotice ale lui Alexandrescu se pierde tot mai mult și puțin câte puțin mai știu azi pe din afară. Pentru posteritate rămân abia câteva șire:

Din cupa desfătării amărăciunea naște,
Din ochi frumoși durerea își ia al ei izvor;
O singură privire viața vestejește
Cu lanțuri de amor.

Va rămânea însă duioșia patriotică a celor ce s'a tânguit pe ruinele Târgoviștei; puterea care a evocat umbra lui Mircea la Cozia; evocarea sufletească din „Rugăciune”; reflecțiile profunde din „Anul 1840”; ironia și amărăciunea versurilor satirice.

Și vor rămânea pentru totdeauna timpurile zăgrăvite, în fabule, cu atâta putere creatoare

mare capitală culturală, care azi mâne va avea a treia universitate din țară.

Titlul istoric este negreșit mare, mai ales înaintea unui popor mândru de istoria sa și mândru de faptele strămoșilor săi, cum sunt Maghiarii.

Dar, se vede, că ceice au înființat episcopia maghiară și-și dau bine seamă de adevăratul ei scop, ajunși acum în șea, nu se mai mulțămesc cu triumful unei lupte stăruitoare, de o jumătate de veac, nici nu se îndestulesc cu încununarea celui binemeritat pentru trecut, ci urmăresc mai ales *fiinta viitorului*, scopul pentru care mai ales s'a înființat această nouă instituție a statului maghiar. Iar acesta este supremul scop național: *maghiarizarea*.

În vederea acestui scop s'a învoit și ministrul să schimbe locul de reședință, fixat deja prin bula de întemeiere, și s'a deschis lupta de rivalitate a orașelor, cari concureau pentru reședința noii episcopii. Dobrișinul a făcut la acest concurs următorul ofert:

6400 de stângeni cadrați, loc pentru reședință și dependențele ei;

2 milioane cărămizi pentru zidire;

250.000 coroane, bani gata.

Se părea deci ca sigur, că Dobrișinul va și eși biruitor în lupta pentru episcopie.

Cu acest ofert al Dobrișinului, inițiatorii episcopiei maghiare, în frunte cu cunoscutul Szabó Jenő vedeau reparată paguba, ce li-o făcuse până aici un fruntaș al Dobrișinului: Episcopul reformat *Balthazár Dezső*.

Nu se va fi uitat doar, că la început tocmai reformații calvini au fost cei mai entuziasmați de idea episcopiei maghiare. Se știe doar, că în favorul ei acești zeloși patrioți calvini au trimis și Papei telegrame.

Și tocmai Balthazár, „pispekul” calvin dela Dobrișin a fost șeful acestei manifestații patriotice a Calvinilor.

De aceea zice Szabó Jenő în „Bud. Hirlep” (31 Oct. a. c.):

„Ne-ar fi căzut foarte bine, dacă tocmai *Roma calvinistă* era aplecată să fie îndreptat greșala, că un *bărbat reformat*, deși, sigur, cu bunăvoință, așa de mult a stricat cauzei noastre, că s'a amestecat în ea, și

această cauză, a maghiarimei întregi, a primit-o exclusiv din punctul de vedere al Hajdudorog-ului”.

Acel „bărbat reformat” a fost tocmai Balthazár; el a ținut să sprijinească cu dinadinsul propunerea comitatului Hajdu, de a se așeza episcopia în Hajdudorog. Era interesantă această propunere. În ea se zicea:

„Maghiarimea curată din acest comitat va împlini o misiune națională întru creșterea morală și patriotică a greco-catolicilor de limbă *nemaghiară*.”

„În seminarul ce se va zidi aici se vor crește preoții, cari înprăștiindu-se în dieceză cu focul sacru al iubirei de *patrie maghiară* vor propovădui cuvântul lui Dumnezeu credincioșilor *nemaghiari*, fapt al cărui efect favorabil pentru „*întărirea noastră*” nu va lipsi”.

La această propunere și-a ridicat glasul său episcopesc și calvinul Balthazár accentuând între altele:

„Astăzi nu e numai interesul greco-catolicilor maghiari, ci interesul *națiunii maghiare întregi*, ca episcopia gr. cat. maghiară proiectată să se realizeze cât mai curînd, — cu reședința în Hajdudorog!”

„Acest e un absolut *interes de stat maghiar*”.

„Pentru că *gr. catolicimea maghiară* numai astfel se poate desvolta” etc.

„Să se realizeze curînd” — dar „cu reședința în Hajdudorog”! — zicea vlădica calvinesc. Și tot el este acela, care în Dobrișin desfășură cea mai vie agitație, ca să nu se oferească nimic pentru reședința noii episcopii. Agitația a și reușit. Orașul a abstat dela orice ofert, și a declarat, că nu mai reflectează la cinstea de a ocroti la sinul său episcopia gr. cat. maghiară.

Cum se împacă aceasta atitudine? Să saluți idea, să o declari de un mare și *absolut interes de stat maghiar*, și la adeca să nu vrei să-i dai loc în Dobrișinul tău? Ce va să zică enigma asta, care seamănă așa de mult cu atitudinea episcopilor noștri gr.-catolici, cari au salutat mai întâiu cu bucurie noua, episcopie, apoi s'au apucat de luptă contra ei?

Ea are un mare și adânc înțeles.

Calvinii se țin, că ei sunt religiunea națională a Maghiarilor; ei sunt „*magyar valás*” — legea ungurească. Asta e opinia aproape generală a maghiarimei. Și asta e ce supără mai mult pe catolici. De aceea nizuința continuă a catolicilor a fost de a desmînti acest lucru și a dovedi, că adevărat religiunea maghiară este — *catolicismul maghiar!* Asta a fost tendința tuturor catolicilor unguri, dela cardinalul Petru Pázmány — până la contele Majláth, sau până la bătrânul primat Vaszary, care s'a făcut celebru cu declarația sa cunoscută:

„Nu-mi tem biserica catolică, pentru că aceea are asigurată dela Hristos perpetuitatea ei; ci-mi tem meghiarimea, care nu are aceasta garanție a eternității”.

În rivalitatea aceasta, de a dovedi, care este mai maghiar se petrece toată lupta *catolicismului și calvinismului* din Ungaria; rivalitate, din care cauza maghiarismului profită, și noi păgubim.

Doar pe urma acestei rivalități am ajuns, deși catolicii, pe cari, uneori i-am socotit mai just și mai echitabili, s'au făcut așa de șoviniști, încât întrec de cele mai multori pe șoviniștii calvini.

Dacă deci calvinii au salutat noua episcopie, și au manifestat la început pentru ea, mai mult chiar decât catolicii latini, este pentru că au recunoscut caracterul ei *maghiarizător*. Iar dacă acum s'au mai răcit, — ba unii hotărât și-au schimbat părerea asupra ei — asta este pentru că au recunoscut în noua formă de lege ungurească un *rival primejdios*, de care au temeiul a se teme.

De fapt în congregația orașului Dobrișin s'a constatat, că unii dintre cei ce au iscălit propunerea de a se face ofertul așa de dărnice pentru reședința episcopiei maghiare, în urmă s'au declarat *contra* episcopiei, iar alții au început să o atace cu invective grave. De pildă contele *Degenfeld*, reflectând oratorilor, cari susțineau, că din punct de vedere al maghiarimei ar fi de dorit episcopia în Dobrișin, a strigat, că de „*interes național*” nici vorbă nu poate fi și „constată” că situația greco-catolicilor maghiari este *înjositoare*.

vulpoiul predicator, măgarul răsfățat, toporul și pădurea, cănele și cățelul, lupul moralist, și — mai presus de toate — bou și vițelul.

Vor rămânea — și vor grăi în pilde și generațiilor viitoare despre falsitatea, ticăloșia, faniaronada și prostia umană; eterna, iremediabila prostie umană!...

Și vor rămânea șirele, ce le-a scris la 1847. în prefața operelor sale, — ca un memento pentru toți aceia cari prind condeiul în mână și simțesc pe fruntea lor sărutul muzelor —: „*poezia*, pe lângă neapărata condiție de a plăcea, condiție a existenței sale, este datoare să exprime trebuințele societății, și să deștepte simțăminte frumoase și nobile, cari *înaltă sufletul prin idei morale și divine*, până în viitorul nemărginit și în anii eterni”.

Informațiuni literare.

Două actrițe.

1. Lucia Sturza, *Actorul și arta dramatică*. București. 1912. Prețul 2 lei.

2. Mărioara Voiculescu, *În primăvara vieții*. București. 1912. Prețul doi lei.

1. Dna Lucia Sturza-Bulandra a jucat pe Andromaca lui Racine; și un critic al „Rampii” a voit să ne convingă că a jucat-o pentru a ne

„epata” într'un rol „gras”; că dna Demetriad ar fi „mai curînd o Andromacă convenabilă”; în sfârșit că dna L. St.-B. „n'are calități pentru teatrul clasic”. Nici una din aceste trei păreri nu-mi par exacte; a doua mai puțin decât a treia și întâia mai puțin decât a doua. Andromaca nu este un rol „gras”, deoarece afară de câte o scenă în actul I și IV, ea nu mai ocupă decât cinci scene din actul III; dna Demetriad, cu răceala ei, n'ar fi găsit niciodată accentele totuș găsite de dna Sturza, pe care nu înțeleg de ce n'am crede-o vrednică să fie, ca Andromaca, o mamă nenorocită și o soție încă îndurerată de pierderea soțului.

De regretat este că nu vom mai vedea pe Andromaca și că piesele dispar îndată ce publicul nu bate bine în palme și nu umple cassa; de regretat este că astfel dispar prilejurile ca actorii să revie cu rezultatele *nouă* ale meditației lor stărnite de critică și să ni se înfățișeze cu *tot* ce pot da.

Incidentul acesta mi-a adus aminte că tocmai dna L. St.-B. este o actriță care știe *crea* și că ea crează cu constiență, dându-și seamă de *toate* amănuntele. Cu astfel de actori se poate încerca ori ce și discuta totdeauna.

Dna L. St.-B. a avut — pentru cei ce ar voi numai s'o judece — precauțiunea și — pentru cei ce vor numai să înțeleagă — bunătațea de a-ș publica într'o carte principiile artei sale, care merită să fie cunoscute și „peste munți”.

Arta dnei L. St.-B. se întemeiază pe următoarele principii:

Fondul artei actoricești este imitația, copia. Sunt talente cari imitează desăvârșit prin simplă intuiție; copiile lor de pe natură sunt revelațiunile unei puteri de invidiat. Dar nu ori ce actor este și un geniu imitativ, dacă poate fi vorba de „geniu” în imitație. Actorul poate fi mare și prin observațiunea voită, care constituie o muncă de adunare, de alegere, de concentrare a observărilor, de contopirea lor într'un „*tip ideal*”. Muncitorul interpretează meru observările și astfel rezultatul lor, tipul ideal, se alcătuiește și pe un fond de interpretare, nu numai de copie. Geniul actoricesc nu are atâta nevoie de comparație și cugetare; el obține tipul mai repede decât muncitorul, dar cine ar îndrăzni să-l înjosească pe acesta, fiindcă lucrează altfel? Majoritatea enormă a actorilor fac parte din clasa a doua, nu din a geniiilor.

Și pentru unii și pentru alții partea de căpetenie este viața *lăuntrică*. Dacă a devenit Andromacă, ori Chiriță, Lear sau Despot-Vodă, actorul și-a operat sufletul său și a pus în locul lui alt suflet: pe al Andromacii, Chiriței, pe al lui Lear, al lui Despot; și-a mobilat încăperea sufletului cu alt suflet, căruia trebuie să-i rămână credincios. Cu vorbele dnei L. St.-B.: „Actorul care voiește într'adevăr să-și trăiască rolul, nu trebuie nici un moment să lase să adoarmă viața aceasta *lăuntrică*; redarea ei este *partea cea mai principală și mai grea* a compunerii rolului”. Viața lăuntrică trebuie să aibă atâta tărie, încât să facă pe privitor să creadă în realitatea ei. Cu alte vorbe: actorul trebuie să ne dea iluzia

re, pentru că ei „nici nu-i permis să se roage în limba maghiară”.

Se vede, că contele Degenfeld nu știe, că iscodirea cu limba liturgică grecească e numai o iscodire, bună de a scoate cu ea ochii Romei, și crede cumva, că greco-catolicii maghiari vor lua în serios dispozițiile, privitoare la acest punct, ale bulei papale.

Din toate acestea apare destul de limpede, că calvinii au început să-și dea seamă, că nu merită să cultive prea mult acest făt al politicii de stat, pentru că acesta e menit să-i scoată din rolul, ce-l au până acum, de a fi ei — *legea ungurească*.

De fapt bărbații politici, cari au procreat acest minunat făt maghiar l-au destinat pentru mari lucruri.

Nu înzădar „Bud. Hirlap” — organul imperialismului maghiar, — l'a salutat ca pe cel mai mare triumf al politicii maghiare și l'a declarat drept o răsplătire echivalentă pentru toate sutele de milioane ce maghiarii le-au dat Austriei pentru tunuri și înzestrarea armatei...

„Acesta va fi tunul cel mare cu care vom zdrobi naționalitățile” — a zis „B. Hirlap”.

Pe lângă acest rol, prea puțin evanghelic, noua episcopie e menită de a crea ca *adevărată lege ungurească*, prin care să se împace și *salvinismul* și *catolicismul maghiar*.

Se pare întru adevăr foarte apropiat, că autorii episcopiei ungurești, urmărind scopuri mari, departe tăietoare, vreau să creieze o *platformă religioasă* nouă, mijlocitoare deoparte între *calvinismul* rece și sec în sine, abstract, fără căldură, care să străbată la inimă și mintea poporului, dar foarte maghiaron, — și de altă parte între catolicismul plin de forme atrăgătoare, ce e drept, dar prea generos în principii, prea internațional și uman, decât ca să satisfacă șovinismul unguresc, violent și fanatic prin firea exclusivismului său.

Astfel noua lege a episcopiei gr. cat. ung. se prezintă ca o ușurare simpatică față cu greutatea celibatului la preoți, față cu rigorismul rece în tratamentul credincioșilor din partea unor preoți lipsiți de sentimentele fami-

liare; — iar de altă parte, față cu calvinismul, cam prea deșantat, nedisciplinat, neorganizat, și lipsit de frumusețea atrăgătoare a cultului dumnezeesc, — se înfățișează ca un organism viu, bine închiegat, atrăgător și rodnic în lucrări sociale și naționale. Astfel prin introducerea de fapt — deși nu de drept — a limbei maghiare în biserică, episcopia maghiară gr. cat. se va prezenta ca o adevărată lege ungurească, — cu atât mai maghiară, cu cât va fi mai maghiarizatoare — și va atrage la sinul ei mulțime de suflete din biserică, altfel foarte rece și monotoană, a protestantismului maghiar. De altă parte prin lipsa celibatului, prin dulceața vieții familiare la preoți, și prin celelalte multe raporturi, ce urmează de aci, — mai ales în Ungaria, unde legea celibatului e așa de lax considerată, și împreună cu atâtea scandaluri, ce smintesc bunul simț al credincioșilor — aceasta nouă formă a religiei va fi foarte atrăgătoare și pentru catolici, cu atât mai vărtos, că mulți din ei invidiază pe Români pentru clerul lor însurat, pe care-l consideră de cel mai mare, dacă nu singurul factor al ridicării poporului românesc, la starea mai demnă, în care se găsește azi.

„Formula de tranziție dela ritul latin la cel grecesc” — se va găsi ușor, spunea un mirean catolic din Ardeal, foarte încântat de noua episcopie maghiară.

Vom dovedi la Roma — zicea el — că se simte lipsa preoților latini, — ceea ce va și fi după ce clericii mai toți vor vrea să se facă preoți gr. cat. — ca să se poată însura și vom arăta, în schimb că este o supra-abundență de preoți gr. cat. și Papa va permite schimbarea ritului pentru comune întregi.

„Vedem noi bine, — zicea acelaș catolic — ce factor social și cultural este preotul român; știm noi, că din familiile preoțești s'a ridicat inteligența frumoasă, cu care se fălesc azi Românii; și vedem noi limpede cât de fără rost social sunt preoții noștri catolici, condamnați la celibat. De aceea vom face să se producă și la noi această rodnică schimbare — cu ajutorul noii episcopii, care s'a creat pentru mântuirea noastră dintr'o criză”.

— Așa vorbea unul, dintre cei mulți, cari își

dau seamă în sens mai larg de ceea ce se întâmplă.

Oare numai noi, Românii, sa nu ne dăm seamă...?!

Asta vom cerceta-o în articolul următor.

In prag de sărbătoare.

La jubileul preparandiei din Arad. —

De Dr. G. H. Ciuhandu.

Serbarea centenară a preparandiei românești ortodoxe din Arad se apropie cu pași repezi, și n'avem, decât zile până să ceară faptea trecere peste pragul inimilor noastre...

Departa de a fi o serbare localnică — a institutului jubilent, ori a diecezei Aradului — ea este și trebuie să fie considerată ca o serbare a neamului românesc, cel puțin de până la acele hotare, până unde a străbătut vechi numelul apostolilor acestui institut și vestirea evangheliei culturale profesate de ei.

Glasul de arhanghel românesc al lui Tichindeal, primul catihet al acestei preparandii, a străbătut toate hotarele înțelegătoare ale românismului. Opera culturală a lui Tichindeal și a celorlalți doi tovarăși ai săi de catedră: Diaconovici-Loga și Iorgovici — a trecut departe, foarte departe, peste șabloanele de lecții, și prin apostolia lor vie și însuflețitoare, săvârșită prin această unică școală românească de atunci de învățătură mai înaltă pe teritoriul apusean locuit de români, s'au înfăptuit adânci și puternice tradiții de simțire și viață românească, din cari a răsărit mai apoi reculegerea culturală și bisericască a românilor din aceste părți.

Iată, dar, că nu numai în profesiunea de o sută de ani a misiunii sale specifice de institut preparandial, ci mai ales în rezultatele reale de viață românească zace incontestabil marele merit cultural al acestei vechi preparandii românești.

Indoite sunt așadar și motivele, cari determină ținerea acestui jubileu și încă în vremuri ca cele de azi, când acest jubileu poate fi talmăcit ca o întreagă comoară de învățături folositoare și adânc înțeles pentru noi și viitorul nostru ca biserică și neam.

realității. Altfel, „dacă actorul este impasibil, publicul n'are de ce să se înduioșeze”.

O obiecție importantă se ivește împrejurul acestei chestiuni centrale, a formării sufletului persoanei ce-o reprezintă actorul: Alcătuirea sufletului din ce se va face, din date *obiective* ori *subiective*? În forma sufletului de pus în scenă vor intra numai observări ori vor intra și simțirile proprii ale actorului? Furia lui în furia rolului, duiosia lui în duiosia rolului? Dna L. St.-B. cere ca actorul să se desbrace cât se poate mai mult de propria sa personalitate, să fie cât mai obiectiv; cere aceasta, deși știe că actorii cei mai buni „stampilează mai toate rolurile cu pețetea propriei lor firi”. Propria fire poate târi lincolo de rol, poate scoate din rol și aceasta nu-i cu cale. Și de aceea dna L. St.-B. este gata să concedadă că „criticul, deși n'ar fi în stare să oacă rolul interpretat de actor, este de multe ori mai competent să-i spuă dacă a jucat bine sau rău și pentru ce a jucat rău sau bine. Pe când mul rămâne absolut obiectiv, celălalt este târit de subiectivitate”.

Pentru o scenă ca a noastră, pentru o lume ca a noastră nu se poate înclipi o teorie mai necesară. Obiectivitatea este o calitate a sufletului cult, ea nu-i dintre parfumurile societăților încă abia ieșite dintr'un fel de primitivitate culturală, sau, cum zicea Eminescu, de „semi-barbarie”. Obiectivitatea este bun-simț în societate, este legalitate în relațiile de drept, este înste în comerț, este civilitate în știință și literatură; iar în teatru ea este o garanție că nu

ori ce suflet de actorăș își poate permite să intre cu tot bagajul său de sentimente pe o scenă care are aspirații. De ce n'am fi totdeauna drepti? Avem actori buni, de sigur; dar ori cât de buni ar fi, câte odată, la câte-o exagerație ori libertate a lor, simți că ea-i pornită dela ei, nu dela *actori*, că rolul cutare nu pare probabil în mediul în care se prezintă, că un capriciu al actorului (sau altă considerație) întărește expresiile și mișcărilor. Petre Liciu era un mare actor și totuși, în unele scene, Moșilica al lui din „Lipitorile satelor” era prea fără curele, prea desmăiat, dacă prin vorba aceasta s'ar putea înțelege tot ce ea spune, mai puțin tonul de reprobare etică, pe care nici nici nu-l *poate* avea. Subiectivitatea e de vină; ea înlătură barierele, se revarsă și *poate* falsifica. Pe Liciu îl încuraja, de sigur, gustul sălii, care urla de ilaritate când Moșilică (adecă tot Liciu) se trântia pe pat așa încât se vedea un dos deplin, agitat și petecit... Obiectivitatea este o barieră și contra actorului și contra acestor fel de satisfacții ale salei. Și de aceea ziceam că principiul dnei L. St.-B. nu este numai pentru actorii noștri, ci și pentru *lumea* noastră un principiu de moderație, de educație, de cultură.

În principiu expus este și o renunțare. Renunțarea este o virtute grea. În cazul de față renunțarea se face în folosul *autorului*. În cazul de față se admite că autorul are drept să-și impună concepția sa și prin alegerea mijloacelor cu care actorul vrea să i-o interpreteze, că realizarea cugetării scriitorului este o condiție de

căpetenie a întrupării rolului. Actorul este instrument, nu al doilea autor. Cunosc dela noi un caz în care această renunțare este păstrată chiar cu prețul de-a strica efectul piesei: Deoarece *asa* a voit autorul, și astăzi soția lui com Leonida, cel „față cu reacțiunea”, este jucată de un bărbat, nu de o femeie. Și zadarnic am încercat și eu, în săptămâna lui Caragiale, să uit că Efiuța nu este dnul Niculescu. Așa de departe nu trebuie dusă supunerea față de autori. Dar altfel dreptul lor este drept sfânt.

Consecvențele acestei renunțări sunt variate. O parte se găsește și în scrierea dnei L. St.-B. Și ce nu m'am mirat văzându-le expuse cu atâta sinceritate. Era de nevoie să se spună? Era de nevoie să se dea — la pag. 107 — chiar și sfatul civilizat și demn că fiecare actor să cetească „tot textul” piesei, pentru că din *toată* piesa să-și scoată concepția rolului său raportat la toate împrejurările din care și la toți oamenii între cari apare? Se vede că era. Se vede că contrariul ar fi încă posibil și că o îndrumare relativă și la această parte de „colaborare cu autorul” nu este încă superflua.

Ultimul principiu fundamental al scrierii este: Actorul trebuie să emoționeze. Să joace deci astfel, ca sala să-l urmeze. Să fie natural, să aibă gestul moderat, să dea putere ochiului, să-și propoționeze jocul cu dimensiunile scenei, căci pentru a emoționa nici un mijloc nu-i indiferent. Și din toate, mai ales să știe cum să evidentieze totdeauna atenție. Dacă toate amănunțele ar fi realizate, actorul ar da mozaicuri; dacă amă-

Să descultăm încălțăminte picioarelor noastre deprinse adeseori a umbla pe căile tăcării ducătoare la perirea sufletului românesc, și cu palpitate de inimă să ne apropiem de acest institut în ziua jubileului său, tocmai cum ne-am apropiat de jertfelnicul cel mai sfânt, pe care, alături de rugul creștinești străbune, arde aprins — dar fără a se stingea, ci numai pentru a ne lumina cărările întorului — rugul dragostei de limbă și de seamă...

...N'am pretenția să apăs într-un nimic, cu modestul meu cuvânt, în cumpăna suflească a celor care sunt chemați din parte competentă să iese parte la acest „ospaț al culturii” românești. Nici nu este trebuință, poate, de cuvântul meu, atunci, când conducerea institutului și însași căpetenia diecezei Aradului, au trimis — cum am zice cu Scriptura — la toate răspântiile vieții românești invitații, personale și colective, pentru a aduna răznuitori la acest ospaț centenar*).

Dacă, însă totuși ridic cuvântul în public, fac pentru o considerație care mi-se va ierta pentru un motiv, care cred că trebuie să se înțeleasă de noi de toți aceia, cari am terminat un rând de studii, fie în secțiunea jubilară pedagogică, ori în secțiunea teologică a celuiiaș un institut de astăzi.

Un bun obicei, ce a prins rădăcini și la institutul pedagogic-teologic din Arad, este acela ca absolvenții uneia și alteia secțiuni, să-și deie întâlnire, după câte 5 sau 10 ani, la institutul care li-a deschis calea spre viața mare.

Obicei bun acesta, de a reveni, din când în când, la matca din care ți-ai primit merindea suflească pentru viață. Dar pe cât de frumos și folositor este acest obicei, p'atâta de regretat este, că unele din generațiile de

* Nota Redacției: Am primit abia la încheierea primelor noastre pagini de azi circulara P. S. Sale episcopului I. Papp și din lipsă de spațiu vom publica-o numai în numărul nostru viitor.

mentele se pun în dreptă proporție cu momentele culminante, actorul poate emoționa prin acestea cu calcul, căci aceste momente ar fi puse în lumină mare.

Ce-i lipsise deci dnei L. St.-B. pentru Andromaca? Calitățile pentru teatrul clasic?

Toată cartea ei spune că le are.
Lipsea ansamblul...

2. A doua scriere este tipărită pentru încurajarea sufletelor „mortificate în căușele predeceștilor iamiiare” etc. (p. 63).

M. V. le povestește lor viața sa: Fiind de tineri ani a asistat la divorțul părinților; la opt ani nu știa ce-i iubirea, dar o presimțea prinsă de „doruri nelămurite” (p. 8). O mamă vitregă, rea și oțicoasă o sili să se „prefacă” și să nu mai aibă încredere în oamenii; pe atunci era de treisprezece ani. Căta puțin și visa mult și doruri lucruri imposibile (p. 17). A avut un succes — la un examen —, dar un alt succes triumf al acesteia: era „cea dintâi mișcare a pruncului, germeul vieții” (p. 25). L'a născut grea; aflăm și aceasta. Pruncu și iubitul încă netrădător erau toată lumea ei (p. 40). În sfârșit el a trădat-o tocmai în noaptea în care se dusese să îngrijească pe un unchiu bolnav de moarte. (A și murit). De acum înainte i-a rămas teatrul, de hădărul căruia „a respins traiul liniștit și sigur la adăpostul unui cămin burehez”.

Atât.

Scrierea are aspectul unei sincerități curajoase: rămâne foarte departe de ce-ar putea să fie o apărare convingătoare a vieții libere și tari a femeii tari; și se apropie foarte mult de ceea ce se poate numi literatură exhibiționistă, fără nici o valoare și fără nici un rost.

De aceea cetiți numai — „Actorul”!

G. Bogdan-Duică.

elevi ai acestui institut, n'au mai râvnit după ieșirea lor în viață să-l prindă și să se bucure de el.

Chemarea, — ce resonă din fînța și din importanța jubileului ce se va ținea, și din invitațiile adresate personal și colectiv din partea institutului și prin circulara arhierască — e adresată, în primul loc, acelor din preoțimea și învățătorimea noastră diecezană, cari și-au făcut studiile la acest institut.

A acelor este prin urmare, în primul loc și datorită, de a ridica importanța acestor festivități prin participarea la ele și prin mărturisirea legăturii sufletești și pe mai departe cu institutul și cu stindardul, sub care a început el a lupta și are să lupte și pe mai departe.

Măsura mai mare ori mai mică a participării acesteia va fi cea mai sigură dovadă, cum știm să apreciem institutul din care am ieșit cu toții, dar mai ales idealul pe care-l servește acela.

Cu drag de revedere apelez deci la frații mei de studiu de odinioară la acest institut, nădăjduind că glasul meu va fi ascultat și imitat și de celelalte generații ale institutului diecezan.

Prin așa ceva, în locul prim pe noi înșine ne-am cinși.

Dela Români din Turcia.*)

(Correspondență specială pentru „Românul”)

Janina, 19 Octomvrie 1912.

Evenimentele s'au desfășurat ca înțelea fulgerului, încât nu am putut până azi să scriu ceva pentru coloanele valorosului ziar „Românul” din Arad. De acum încolo nu voi înceta a scrie din când în când asupra mersului operațiilor de război, ce se dezlănțuesc în acest colț al imperiului otoman.

Din cauza lipsei de armată nu s'a putut da la timp atacul în contra forțelor grecești dela Arta și numai când Grecii au încercat să ocupe posturile dela Gribova și Comciades, atunci brava armată otomană a sburat ca săgeata și a răspins pe Greci după o luptă crâncenă de o zi și o noapte, în care luptă căzură mulți răniți printre care și câțiva ofițeri de frunte. Deși armatele noastre otomane învinseseră pe Greci și acupară Gribova, totuși din tact militaresc s'a ordonat retragerea și chiar evacuarea micului târg Filipiada.

Acum armatele noastre staționează la punctele „Peride Pegadia” și Mișoto Itani, pe când Grecii se zice că s'au retras la Arta. Se așteaptă în tot momentul noi încăierări, cari vor hotări apoi soarta ambelor armate.

Ceeace este de remarcant, e că satele grecești sub indemnul popilor și agenților greci precum și autorităților s'au resculat în contra guvernului și acum s'a ordonat distrugerea satelor, cari au fost prefăcute în cenușă, cu drept cuvânt, deoarece țărani greci și cănu armatele și aduceau mari pagube. Andartii greci nu s'au mulțumit numai cu atățarea satelor grecești, ci ca niște lăcuste s'au năpustit asupra satelor românești, voind să masacreze pe institutori și pe cei ce țin cu chestia românească.

Așa au pătruns în Comunele Floru și Cerneș căutând pe institutorul Achile Dabura

*) Correspondență întârziată din cauza războiului și a relei funcționări a poștei. N. R.

ca să-l pue în frigare, dar ca prin minune a putut scăpa din ghiarele lor și cu mari piedici înfruntate a sosit aici la Janina, cu hainele rupte căci a fost nevoit să umble toată noaptea.

Femeia lui a scăpat, după ce a fost jefuită de antarți. Nu știu nimica de soarta celorlalți institutori și Români din Floru, Mețova, Baiasa, Paleoseli și Breaza. Nu știu dacă sunt în viață sau nu.

Acuma e rândul „Societății de cultură macedo-române din București, a coloniei și a studenților macedo-români ca să ridice gloriile lor să ceară intervenirea guvernului român pe lângă cel din Atena să jure moartea și peirea Grecilor și țara mămă, cari cu bani storși de pe spinarea țăranelor români întrețin cetele de antarți. Coresp.

Scrisoare din Iași.

Inceperea stagiunii teatrale. — Înainte de alegeri. — O crimă monstruoasă.

Iași, 23 Oct. 5 Noembrie.

După cea politică, era natural ca și stagiunea teatrală să înceapă în sfârșit. De mulți a fost așteptată chiar cu nerăbdare — o nerăbdare de altminteri firească dacă ne gândim la aceea nesfârșită vacanță, care desparte o stagiune de alta, și la alte motive de ordin secundar.

Dacă ar fi totuși să caracterizăm numai în câteva cuvinte și publicul și pe actori, ar trebui atunci să spunem că, noua stagiune s'a inaugurat în mijlocul unor vădite sforțări, de toată lauda, din partea direcției teatrului și actorilor, cărora, publicul le-a răspuns activ cu multă bunăvoință.

Pe de altă parte fiind vorba de „sforțări” și de alte asemenea o „bunăvoință relativă” — înțelegându-se închipui, d-v. cari n'ați fost de față, — „săptămâna lui Caragiale” a avut parte de o atmosferă care cu puțin s'a ridicat deasupra mediocrității. Și căci aceasta e caracteristica mai tuturor manifestațiilor sociale (individuale sau colective) — să ne mângăiem, constatând că cel puțin „săptămâna marelui Caragiale” n'a căzut mai jos decât pesimistele așteptări ale multora.

Ei, dar să vorbim, în câteva linii mari, a reconstrui începutul stagiunii teatrale ieșene.

S'au jucat până acum: în prima seară „Scrisoarea pierdută”, în a doua „O soacră” și „O noapte furtunoasă”, iar în a treia „Conu Leonida față cu reacțiunea” și „Năpasta”.

Înainte de a începe jocul „Scrisorii pierdute”, d. Mihail Sadoveanu, autorul neuitatelor „Povestiri”, a rostit, în mijlocul unei tăceri mormăntale, câteva cuvinte de comemorare pentru marele dispărut. Tremurarea din glas, duioșia expresiilor (dintre cari cele mai multe au fost împrumutate din articolul publicat nu de mult în „Viața Românească”) utilizate de d. Sadoveanu, au trezit un impresionat ecou în sufletele spectatorilor, cari de altminteri, veniseră animați de sentimente ce se armonisau perfect cu acelea ale vorbitorului.

În general comediile — dintre cari „O soacră” putea foarte bine lipsi, fără să se simtă nici cel mai mic gol în prețioasa operă a lui Caragiale — au avut mult de dorit din punct de vedere al interesului. (Căci, din orice alt punct de vedere, opera lui Caragiale stă mai presus decât discuțiile noastre). La regretul pierderii lui Caragiale, de care era stăpănit, orice spectator a trebuit să aibă în acele momente și regretul de a nu putea gusta comediile sale în toate plinătatea spiritului lor de o înaltă causticitate. Zădarnic am mai remarca pe tânărul și mult promițătorul artist Calmuschi (cunoscut Ardelenilor), care a suplinit în chip cât se poate de inteligent pe Brâncovenescu din „Scrisoarea pierdută” și Spiridon din „O noapte furtunoasă...” și d-lui Boldescu în Mișă din „Conu Leonida față cu reacțiunea”. Spun zădarnic — pentru că trecând peste aceștia și peste jocul sters al celor mai mulți, ne amintim fără să vrem de epilepticul „cetățean turmentat” pe care l-a creat d. Kozinschi, sau de teșghetarul Chiriac și avocatul Farfuridi cari semănau, așa precum i-a zugrăvit d. Popovici, mai curând a doi submediocri elevi dela o veche școală de declamație.

„Năpasta” însă — trebuie să mărturisim — din punct de vedere al interpretării, a fost o adevărată surprindere, se înțelege plăcută, pentru spectatori deziluzionați de interpretarea slabă a comediei. În jocul d-lui State Dragomir (Dragomir) întrezărim supărătoarea incontestabilă a actorului, care se silea ca fiecare gest și fiecare intonație să-i corespundă un adânc și just înțeles. D. Gh. Cârja (Ion Nebunul) a jucat cu pasiunea cu care atacă orice rol. Faptul în sine, că rolul acesta corespunde aproape firesc felul d-ale de a interpreta, a determinat succesul frumos pe care l-a obținut. Doa Verona Kazimirovici (Ana) și d. Slavnic (Gheorghe) au fost rebiți în înălțime.

Și nu pot încheia această fugitivă însumări decât menționând, cu toată lauda cuvenită, atentațiunea — neobișnuită până acum la teatrul român — ce s'a acordat montării puseilor. Aceasta e o notă care, ne place să credem, făgăduiește mult.

*

Cele două partide „colaboratoare” n'au început încă să împartescă locurile din parlament. Nemulțumirile — firești de a timpuri — cari s'ivesc pe ici și colo, contribuie la întârzierea fixării candidaturilor.

Turburarea situației electorale e alimentată mult și de liberali. Și fată cum. — Una din condițiile necesare de către țachiști, cu vîlbul tratativelor formării unui guvern de colaborare, a fost ca nimeni pe lîngă conservatori să nu împiedice alegerea, fără concurs, a 33 fruntași liberali — menționându-se că ar fi nevoie, în încheierea acestor, ca „Parlamentul să nu fie lipsit de utilitatea fruntașilor liberali”. De voie, de nevoie, partidul conservator a primit condițiunea aceasta. Acum însă se anunță că partidul liberal, ambionat de învînșuirea pe care o aduce, va fi „înclinat” în alegeri, să-și lăseze și pură candidatură în toată țara și în toate colțurile. Organele conservatoare cred că, față de această schimbare de atitudine, în legerea cu privire la cei 33 fruntași liberali trebuie considerată ca unxi-tută.

Pe de altă parte, comitetul executiv al partidelor naționaliste și socialiste hotărăște de asemenea publicarea de candidaturi în toată țara.

Dupăcum se vede, aproximațiile alegări nu vor fi lipsite de interes, așa pe cum s'a spus.

*

O crimă care a îndreptat întreaga opinie publică a fost aceia, săvârșită într'un chip neobșnuit de monstruos, împotriva bunului filantrop bălădean Străe Bălădean. A fost ucis mișlește și prădat de către oște rău-făcători, rămasi până acum necunoscuți.

Deși inserați în un partid politic, ectele sale probează că era în suflet de simțiminte rău-măști cum puțin le posedă. De aceea chiar este atât de mult regătat de toată lumea cristă.

Cazul acesta particular ne face însă să ne gândim la o stare de lucruri care d-vine din ce în ce mai îngrijtoare: nemărat înd-ziilor fă-ă că-ătăie ce-atează la bunul și viața gameilor crește, iar siguranța pozițiunească pare că vrea să devină o mare d-ă de care se simte cuprinsă că se află în Orient...

St. P.

A V I Z I

Abonații cari își schimbă locuința, sunt rugați să ne comunice legibil numele comunei, poșta ultimă și comitatul precum și locuința cea veche, pentru că fiind mai multe localități cu același nume, ne îngreunează expedierea ziarului. Totodată să ni se notifice și locuința și-a schimbat-o permanent, sau numai provizor și pe cât timp.

Adm. ziarului „Românul”.

Sângeroasa luptă dela Lüle Burgas.

— O descriere amănunțită și emoționată. —

Ziarul „Daily Chronicle” publică următoarea descriere amănunțită a luptei dela Lüle-Burgas:

O înfrângere îngrozitoare căreia i-a urmat fuga și debaraada a suferit-o armata turcească. Cele 4 corpuri de armată conduse de Abdulah pașa și cari constituiau armata lui, a fost înfrântă și d-ărnave, 49.000 din cei mai buni soldați turci au căzut pe câmpul de bătăie. Abdulah însuși a scăpat ca prin minune ca să nu fie făcut prizonier; 75 la sută din artileria turcă a căzut în mânde bulgarilor. Armata lui Abdulah-pașa s'a topit ca zăada sub rezele caide ale soarelui. Fuga trupelor a fost generală. Demoralizarea a fost completă. Companie după companie, în grupuri, au luat-o la fugă. O parte a armatei lui Abdulah-pașa a luat-o spre Corlu.

Și în timp ce turcii fugau, artileria bulgară continua focul care d-ărnave mii de soldați.

Am mai asistat la retrageri de trupe dar nici odată n'am văzut o retragere în mai mare demoralizare și mai plină de scena de nenit ca aceasta goană nebună a armatei lui Abdulah.

Retragerea a început Joi dimineața. Am plecat și eu de ce teatrul războiului în aceeași zi. Două zile n'am mâncat nimic, nopți întregi n'am dormit până ce am putut să-mi îmbarc și să plec spre Constanța, de unde trimit această corespondență.

Lupta pe aripa de vest.

Să amintesc pozițiunea pe care o avea armata turcească după lupta dela Kurk-lisse.

Turcii se retrăseseră spre sud-est și ocupară o nouă pozițiune. Aripa stângă (compusă din corpul IV, condus de Abek-pașa și care se află în Bha-Ek-pa-niste înălțime la vest de Lüle-Burgas și corpul pus sub comanda lui Evare-pașa. Linia turcească se întindea până la Bulgar-Hisar unde se afla corpul al III-lea sub comanda lui Nizam-pașa.

Pe flancul extrem din dreapta se afla, cu baza lui Viza, corpul al III-lea pus sub comanda lui Mukhtar-pașa.

Marți se argejase în luptă cu dușmanul corpului IV-lea la aripa extremă din stînga.

Turcii ocupau înălțimile dela vest de Lüle-Burgas, iar bulgarii îi așteptau susținuți de artilerie până ce reușiră să împingă pe turci în direcția Lüle-Burgasului. În timpul luptei acestuia s'a putut constata din capul locului superioritatea artileriei bulgare asupra artileriei turcești. Aceasta nu putea să se opună focului uigător al artileriei bulgare și fu silită să se retragă. Oii mai mulți cari erau omorâți așa că artileria a trebuit să părăsească numera e turci.

Bulgarii plini de energia înaintau marea. În cele din urmă ei reușiră să respingă pe turci din Lüle-Burgas. Populația de aici fugise din vreme așa că victimele bombardărilor localei printru civili n'au fost numeroase.

Dupăce focul turcesc amuție, infanteria bulgară năvăli în oraș și cu ajutorul baionetelor ea desăvârși opera cuceririi Lüle-Burgasului.

Cea mai mare parte din garnizoana turcească se retrăse și parte a care a mai rămas a căzut în mâna cuceritorilor.

Soldații corpului IV, ca toate că de două zile nu mâncaseră nimic, au opus o rezistență eroică și au căzut până la cel din urmă.

Bulgarii se îndreptară apoi spre stațiunea de cale ferată, situată la 6 kilometri de Lüle-Burgas. Aici ei întâlniră o rezistență neașteptată a turcii or, rezistență care i-a reținut din marșul lor înainte două ore.

Un atac al cavaleriei turce.

O parte din diviziunea cavaleriei, pusă sub comanda lui Salih-pașa și Fuad-pașa, sta gata de luptă în direcția în care înaintau bulgarii. Aceștia după ce-și arboraseră stragul lor pe moscheea din Lüle-Burgas își continuă marșul.

Când bulgarii ajunseră aproape de stația bateriile turcești așezate pe înălțimi deschiseră un foc viu contra bulgarilor. Aceștia surprinși de atacul turcilor erau desorientați. Șrapnelele uigătoare decimau pe soldați până acum triumfători.

Când debaraada din trupele bulgare era mai mare, cavaleria turcească și din ascunzătoare și în strigăre de „Allah i Allah” se aruncă asupra infanteriei dușmane. Aceasta grăbi retragerea dar cavaleria turcă o urmări și sub copitele calilor și găsi moartea sute de infanteriști bogați. Incursiunile de acest succes turcii înaintară. Marșul acesta însă le este fatal. Artileria bulgară deschide un foc energic. Din aceea a fost cavaleria turcă n'a mai rămas decât o masă informe de cadavre și răniți. Morseră cei mai mulți ca niște eroi.

Bulgarii se recul-seră curând de contra-atacul suferit și aduseră din nou artileria lor grea.

Supraviețuitorii dintre turci se retrăseră la fugă la stația de la gă Lüle-Burgas. De aici artileria turcească deschide un foc viu contra orașului în care nu mai rămăseseră decât prea puțin locuitori turci și care era ocupat acum de bulgari. În ploaia de gloanțe și șrapnele cădeau unii după alții bulgarii. Mulți cari scăpară de focul uigător au fost omorâți sub povara zidurilor prăbușite.

Contra-atacul bulgar.

În acest interval artileria bulgară n'a rămas în neactivitate. Pozițiunea artileriei turcești era rău alea-ă și aproape fără acoperire. Infanteria turcească și artileria nu avea șanțuri. Așa dușul artileriei s'a terminat în mod favorabil pe tru bulgari. Pe de altă parte înălțimile au trebuit să renunțe în mod temporar la stațiunea Lüle-Burgas. Spre seară înaintea ea Bulgarilor a devenit tot mai repede. Masse mari de infanterie, sprijinite de tunuri sunt împinse înainte cu o repezițiune de nepută să se opună statului-major turcesc bulgari o-ură cu tunurile lor poziționate care vedut și se arde de mai înainte. Bateriile își o-ură, oz-țonile le cu un sânge rece, ca și când ar fi fost în marea și când începură să tragă, se văzu că cunoștea perfect distanțele înălțimilor din împrejurimi. Șgaranta tirului lor era uigătoare.

Comandamentul superior tu c urmări lupta dela Sacizkioi spre Est de Lüle-Burgas și când văzu artileria și infanteria turcească secerată făca să luă pentru încă o dată expresia fricii. Artileria turcească avusese din capul locului puține munițiuni pe cari le epuizase încă dimineața. Acum mulți tunari stăteau cu brațele încrucișate lângă fuzoarele de munițiuni goale și nu put-au să-ă cu de focului bulgăresc. Tot frontul turcesc era hântuit de o groază de ploaie de proiectile. Lupta d-venise un măcel. Oamenii cădeau cu surele. Înținerul aduce turcilor d-cimați scăparea, cel puțin de proiectile. Aveau biții nevoie de hrană și somn, dar de mâncare nu era nimic, iar somnul era gonit de frica de bulgari. Marți și joi zăreau puțin deni. Eran puțin medic, iar ambulante de loc. Sau fă-ut încercări de a ingrij și depărta răniți, dar cei mai mulți se perdură în noaptea hântută de ger.

Lupta la aripa dreaptă.

Singura rază de speranță din cursul nopții a fost succesul parțial al lui Mukhtar-pașa la aripa dreaptă. Pe când stînga și centrul erau atacate cu arăta furie, Mukhtar-pașa încercă din ordnului Nizam un contra-atac. El vrea să înconjoare flancul stâng bulgăresc. Partea deja slăbită a corpului al III-lea de armată sprijinit de o divizie independentă de cavalerie, înaintă în consecință din Viza și reușe să oprea-ă în noaptea de Marți ma și

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericăască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rams pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se rновеază. — Liferază statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Războiul balcanic.

România în conferința europeană. — Sârbii înaintază spre Marea Adriatică. — Tripla alianță solidară. — Declarațiile lui Pașici. — Conflict iminent între Austro-Ungaria și Serbia. — Turcia opune rezistență până la extrem. — „Împăratul Orientului”. — Salonicul ocupat de greci. — Conflict între Bulgari și Greci. — Un interview cu deputatul român Dr. cav. de Onciul.

Arad, 10 Noiembrie.

A căzut Salonicul! Acesta este cea mai importantă dintre toate știrile de pe câmpul de război. Grecii au intrat într'un oraș, pe care nu l-au cucerit prin forța armatelor lor, ci cu ajutorul norocului orb al războiului. Căderea Salonicului are importanță numai din punct de vedere politic nu și militar. Ea însemnă atingerea scopului principal spre care au tinz Grecii în războiul acesta. Cum vor fi purces ei față de populațiunea românească din ținutul Salonicului ne putem închipui citind corespondența de pe câmpul de război, publicată de noi în nrul de azi al „Românului”. Soarta Salonicului a fost decisă în urma luptei dela Kumenavo și Koceana, la care Grecii nici n'au luat parte, dar fiind ei cei mai apropiați de Salonic, au profitat de faptul acesta și au pus mâna pe el. Dar succesul acesta al Grecilor nu-i complet, din cauza că în apropiere de Monastir o divizie grecească a fost distrusă de trupele turcești, după cum conțed însși Grecii.

Muntenegrii n'au noroc cu asediul orașului Scutari. Se comunică o știre că ei ar fi cerut tunari mari de asediu dela Sârbi și că fac toate pregătirile necesare pentru a da atacul general asupra fortăreței turcești, a cărei apărare vrednică e menită, ca și Adrianopolul, să salveze onoarea armatelor otomane.

Din Tracia, de pe câmpul de război turco-bulgar, știrile despre căderea Adrianopolului au fost premature, ca și cele despre luarea liniei de fortificații dela Ceatalgea de către Bulgari. Aceștia au cucerit numai niște forturi mai puțin însemnate, iar rezultatul decisiv se așteaptă în câteva zile.

Chestiunile de ordin militar nu mai pasionează lumea în așa grad ca cele politice. Sârbi voiesc prin ocuparea unor porturi în Albania să prevină un grav conflict cu monarhia noastră, de a cărei indulgență Sârbi voiesc să abuzeze. Austro-Ungaria nu s'a opus războiului sârbesc pentru liberarea Sârbilor de sub jugul otoman, dar nu poate tolera ca Sârbi să subjuge popoare străine care și ele au dreptul la libertate națională. Pe de altă parte monarhia noastră se teme ca cele două porturi pe cari le doresc Sârbi să nu devie în loc de porturi sârbești, niște porturi de război pentru o nouă flotă rusească în Marea mediterană. Punctul de vedere al monarhiei noastre este împărțit și de opinia publică engleză. Cum am spus pretențiile absurde ale Sârbiei sunt un mare pericol pentru pacea universală, iar monarhia noastră, convinsă de acest fapt, își dă toată silința să o convingă pe Sârbia de dezastrul universal ce vrea să-l provoace. Albania și Macedonia românească trebuie să capete o autonomie spre a nu fi expuse pericolului ce le vine din partea slavilor de sud.

România în conferința europeană.

București. — Ieri a avut loc la ministerul de externe o consfătuire între d. Titu Maiorescu, ministrul de externe, d. Sebekow, ministrul Ru-

siei și principele Fürstenberg ministrul Austro-Ungariei. S'a discutat, în afară de compensațiile teritoriale pe cari le revendică România, și participarea țării noastre ca Putere europeană în conferința internațională, chemată să rezolve cererile satelor balcanice. Conferința aceasta la ministerul de externe a fost în directă legătură cu nota primită de către guvernul dela St. Petersburg prin care se cere convocarea de urgență a unei conferințe europene. După conferința de ieri d. Maiorescu și ministrii Rusiei și Austro-Ungariei, ne credeau în măsură să afirmăm că Rusia a răspuns guvernului francez că primește convocarea, conferinței europene dar că cere cu insistență participarea României la această conferință.

București. — În cercurile politice bine informate de aici se vorbește că, conferința internațională de pace se va ține în București. Presupunerea aceasta o confirmă și împrejurarea că, ieri înainte de amiază ambasadorul englez a conferat timp îndelungat cu ambasadorul rus, care înainte de aceasta luase parte la conferința din ministerul român de externe. Se crede că, aceste conferințe sunt în strânsă legătură și rezultatul lor se va publica în timpul cel mai scurt.

Un interview cu deputatul român Dr. cav. de Onciul.

Viena. — Deputatul bucovinean român în parlamentul austriac, Dr. cav. de Onciul într'o convorbire avută cu un redactor al ziarului „Österreichische Morgenpost” s'a declarat asupra războiului din Balcani și a corespondențelor acestuia pentru Austria.

Războiul din Balcani a luat curs care nu mai face de tot imposibilă menținerea statului quo de până acum. Conferința europeană, care se va convoca va avea să codifice rezultatele războiului.

Soluția problemei orientale precum și a celei austriace e federațiunea popoarelor din Balcani și a celor din statele dunărene. Două pedeci sunt pentru aceasta: Turcia și dualismul austro-ungar, care se bazează pe dominația oligarhiei maghiare în monarhia noastră. Prin înfrângerea Turcilor s'a înlăturat o piedecă și dualismul — care dela anexiunea Bosniei și Herțegovinei înlocuiește și numai o chestie de timp — e înlăturat și va înlătura și cealaltă piedecă, formând începutul pentru o federațiune a națiunilor din monarhia habsburgică. Orice amestec activ al monarhiei dunărene în războiul din Balcani ar împiedeca numai dezvoltarea aceasta. Monarhia în loc să ocupe nouă țări ar trebui să țină la convenții vamale cu statele balcanice, ceea ce ar duce apoi la o convenție militară. Mărirea Serbiei și a Muntenegrii Austriei ar putea-o concede pentru acest pret. De altmădă ea ar rădăci adânc în Serbia, și în cazul când s'ar cere unitatea națională prin Austria, poporul sârbesc îi va accepta ca urmaș al acestei dinastii pe Habsburgi. Prin o astfel de politică din partea Austriei Rusia — care de altmădă nu e pregătită pentru nici un război — ar pierde terenul de sub picioare între popoarele din Balcani. Imprejurările din interiorul monarhiei noastre — necesitatea păcii naționale de toate părțile a singuraticelor națiuni în ambele părți ale monarhiei, precum și formația situațiilor în Balcani arată că, contra tuturor piedecilor, dacă și mai târziu, totuși va răzbi adevărul: Concepția celei mai strânse alianțe între Austria mare național autonomă și popoarele balcanice federate.

ate al bulgarilor și desfășurând flancul lor stâng, unul stâng petrouso noaptea de Marți spre miază noapte în frig și hălmânzind. Mercuri totuși puțina armatei bulgare fu iarăși concețată contra armatei noastre stâng. În special contra centrului. Armată noastră o răspuns decât slab, ce pe nu se reușe a i-se iduce muniții. Iarăși a trebuit să cedăm. La început după amiază, unul întâi care se menține în Terkebi, spre nord de Lüle-Burgas, a trebuit să se retragă în distanța este a. Al doilea corp dela Binar Hissar era în ărși și munițiuni. Abdoloh-pașa nu putu încă n'nc. Spre seară el începu să hănu asă puțina cata-trofei. Seara târziu el ordonă încă muniții care forma puțina de sprijin al centrului stâng ca să se menție cu orice pret. În seara aceasta el începu să se retragă. La 10 o'ce el primi știrea că linia turcă e ruptă la puțina stângă extremă.

Retragerea armatei turcești.

Soldatii începură să se retragă fără a avea ordin. De foame nu mai putu să i'pre. Abdoloh-pașa să-i reție prin cavalerie, dar cavaleria l'ceșe lor. Atunci Abdoloh reușe când stărua desigur a aripei sale stâng. dădu ordia de retragere. El însuși, făcând marea și făcând fea, o porni în urmă de două ordonante, lăsând statul său major în viața foarte. El căru spre Karisd rian, 16 k'lești spre sud-est de cartierul său general de acum, sprijind că poate va putea opri retragerea centrului. Dar plecarea lui a ajuns pe data în șoșinta trupelor și a produs un efect fatal. La ora 3 dimineața, aripa stângă află că Abdoloh a plecat. Un soldat descără un foc de pușcă și gâd: „vin bulgari!” Imediat se declară lupta și o g'rană nebună.

Scene după luptă.

Două ceasuri după răsăritul soarelui, bulgarii s'au înfrunțat de cele ce se potec la dușman și au pură urmărirea. Retragerea turcească se tănușe într'o fugă nebună. Sacizkoi fu ocupat de bulgari fără ca să se fi tras un foc de pușcă dintr'o arădare a lui. Trenul, tunurile, provizii, munițiile de război căzură în mâinile bulgarilor. At m'blui m'u se încecă în cuventul fugării. Soldatii cereau p'ca pe care n'o av'au. Rânț, un din cauza l'găt'rii mele dela braț mă lua drept medic, mă implorară să l'ba dajz. Aveam o trusă medicală cu mine, dar nu eram apă pentru spălat. Intru cât provizia mea fu fost suficientă, am dat ajutor rânților. Puținele căsuri de ambulanță existente, erau distruse sav'ă căi. Oameni cu rânț deschise la cap sau p'nc' se lăcu cu greu pe jos 75% din aceste rânț posedau dela șrapnele. Aut m'blui meu se l'ardase în noroi. T'nurle dușman se apropiu tot mai mult. La ora 12 proiectile începu să cadă în apropierea mea. La ora 1 t'cură pe lă g'ni ultimii fugari. D-o p'ezee soldatii nu putu să țină din loc automobilul atât erau de slăbiți.

După sfortărea făcută ei căzură la pământ și voră să d'ea foc automobilului pentru ca să n'cadă în mâinile dușmanului. În acest moment apăru în cartră de gas-ho. Aceștia fură de-j'găți și puși înaintea aut mobilului pe care li s'osecă din noroi, — așa că putu zbura mai departe. Z'ad. Mercuri a l' t'it asupra soarelui armatei lui Abdoloh. Ea nu avea nici m'nt' (nici nici hrană pentru soldatii). — și de ac-ee ar fi redrept să se d'ă v'ina pe m'nd' germană. L'ustau și ofițeri c'genali. În ultima zi am văzut com'nd' cu do ofițeri numai. Am văzut cazari în cari rezerviști nu se cut au servi de arma M'usser, trupele analitice fiind obișnuite numai cu puștile sistem ve h. Char pe când mai aveau muniții, focul lor era ineficace.

Cu prăbușirea centrului și aripei stânga ale armatei lui Abdoloh, o parte a corpului al d'ilea de armată și tot corpul al treilea, fără lăsată fără sprijin față de bulgari. Pentru a salva partea cealaltă a corpului al treilea. M'khter pașa a trebuit să întorcă și s'a putut retrage. Bulgarii s'au băgat între turci, dar dură ultimele m'le informații. M'kar s'a retras în detul de bună ordine, apărind fiecare palmă de pământ și sacrificând oameni săi, pentru a da celeilalte j'omătăți a est'iei timp de a respira și puțina de a se forma din nou la Clorin.

Bulgarii au avut și ei perderi mari. Din două batalioane turcești, cari sosiră Lună dimineața, numai șase inși mai erau în viață la apusul zilei.

Sârbii înaintază spre Marea Adriatică.

Belgrad. — Armata generalului Zivković, care a luat parte cu artileria la cucerirea Diakovei, înaintază dealungul râului Drina albă spre Scutari și Marea Adriatică. Coloana generalului Ianković după cucerirea Dibrei va intra tot spre malul Adriaticei. Căderea Durazzo-ului sârbii o privesc ca sigură.

Trupe sârbești la hotarele Bosniei.

Serajevo. — Ieri un batalion de infanterie sârbească a intrat cu 4 tunuri în localitatea Priboj, localitate care se află la granița Austro-Ungariei. Sârbilor nu li s'a opus nici o rezistență, deoarece locuitorii mohamedani și sârbi ai acestei localități s'au înțeles încă dinainte că, după ce armata sârbească va ocupa Prepolje vor preda armele, fără a se opune. Din Pripoj o divizie a trupelor sârbești va trece granița austro-ungară și va merge în Uvac pentru a prelua dela bandele sârbești blocaus-ul dela podul din Uvac pe care l-au cucerit dela Turci.

Austro-Ungaria nu permite ocuparea Albaniei de către armata sârbească.

Berlin. — „Vossische Zeitung” anunță din Viena că ministrul de externe austro-ungar, contele Berchtold l-a chemat la Budapesta pe reprezentantul monarhiei în Belgrad, Ștefan Ugron pentru a-i da instrucții referitor la atitudinea monarhiei. *Austro-Ungaria nu va suferi la nici un caz ocuparea teritoriilor aparținătoare Albaniei și înaintarea Sârbilor spre Marea Adriatică o va privi aceasta ca o chestie care atinge situația ei de mare putere.*

Tripla alianță solidară.

Belgrad. — Reprezentanții italien și german din Belgrad au primit instrucții ca să accentueze la guvernul sârbesc că *tripla alianță e solidară în regularea relațiilor austro-ungaro-sârbești și apariția Sârbiei pe țărmurile Mării Adriatice o consideră de contrară intereselor ei.*

Declarațiile prim-ministrului sârb.

Belgrad. — Prim ministrul sârb, Pasić, a declarat referitor la chestia Albaniei următoarele:

În principiu Serbia primește în mod prietenesc noua propunere a prim-ministrului francez, Poincaré și nici aceea nu cauzează dificultăți ca Serbia să satisfacă interesele economice și comerciale ale monarhiei austro-ungare, la tot cazul între marginile posibilității. Deocamdată însă încă nu poate fi vorba ca Serbia să intre în tratative cu Austro-Ungaria referitor la un acord comercial, timpul încă n'a sosit pentru aceasta. Dacă Austro-Ungaria va sprijini Serbia, ca aceasta să aibe legătură cu Marea Adriatică va dovedi că, prietenia ei față de Serbia e serioasă și nu e numai o frază goală. Prin aceasta Monarhia Austro-Ungară și-ar câștiga simpatia tuturor sârbilor. Autonomia Albaniei azi e încă imposibilă, chiar din cauza rezistenței Albanezilor. Trebuie luat în considerare că populația Albaniei e de mai multe confesii. Alianța balcanică cere ca singuraticele state să fie întregite cu teritoriile vecine lor, cari sunt pentru ele de importanță pentru dezvoltarea lor economică. Serbia ridică pretenții asupra porților San Giovanni și Medua Alessio și Durazzo, cari erau în evul mediu teritorii sârbești. Statele balcanice nu vor renunța la împărțirea Turciei, dar asupra sorții Constantinopolului decid marile puteri.

Conflictul iminent între Serbia și monarhie.

Belgrad. — Din cercurile competente se comunică că oficiul de externe austro-ungar i-a

dat spre știre guvernului sârbesc prin un reprezentant al unei mari puteri că **Austro-Ungaria nu va permite luarea în posesiune a teritoriilor ocupate decât numai până la Prizren și dacă va fi necesar își va valdita voința și cu armele.**

Pasić a răspuns la aceasta:

— **Serbia trebuie să capete un drum spre mare și dacă va trebui să poarte război pentru aceasta. Dar împotriva acestei dorințe a Austro-Ungariei nu va fi numai Serbia, ci întreaga alianță balcanică.**

Luptele dela Ceatalgea.

Sofia. — Avantposturile armatei a treia între hârtuilele continue au ajuns în linia Tarfakaljaköj, iar primele posturi ale armatei prime au împins ieri dimineața trupele turcești de pe înălțimile dela Ceatalgea. Lupta s'a desfășurat pe întreaga linie. Bulgarii înaintază în patru coloane: două dealungul țărmului mării Negre și două în interior. Armata turcă a suferit și aici mari pierderi.

Londra. — Times anunță din Sofia: Știrea despre ocuparea liniei Ceatalgea de către bulgari încă nu e confirmată oficial.

Constantinopol. — Tethi pașa, fost atașat militar la Paris și care s'a distins în mod deosebit ca șef al statului major turcesc în Tripolis a plecat la Ceatalgea. Bulgarii — după cum se vestește încă nu și-au putut concentra trupele la Ceatalgea, ba Turcii înaintază spre Cerkeshköj pentru a-i ataca pe Bulgari.

Turcia va opune rezistență până la extrem.

Constantinopol. — Se vestește că la convenirea ambasadurilor ce a avut loc ieri la Poartă, marele vizir a declarat că, *Poarta e decisă a opune o rezistență până la extrem.*

Constantinopol. — În cercurile guvernului sunt două puncte de vedere. *Consiliul de război voiește a continua războiul până la extrem. Kiamil pașa e contru la aceasta.* Poziția acestuia însă pare a se clătina. Un diplomat conducător, care a avut un rol foarte important înainte de izbucnirea războiului a declarat următoarele:

Tripla alianță ne-a părăsit. Privirea noastră se îndreaptă spre Viena și Berlin. Războiul trebuie acum să-l continuăm până la extrem. În genere, se crede, că sunt în vedere mari schimbări politice.

Constantinopol. — Un ziar din loc serie: În vederea pericolului care amenință reședința califatului *toți membrii dinastiei osmane au depus jurământ, a-și sacrifica viața în apărarea ei.* Europa poate rupe toate contractele. Coranul însă nu. Toate celelalte ziare turcești lansează apeluri în acest spirit.

Constantinopol. — Întreaga presa otomană provoacă guvernul să apere onoarea militară a Turciei și să împiedece intrarea Bulgarilor în Constantinopol. Ziarul serie că, șeful arabilor Ibn Resin s'a adresat într-o scrisoare deschisă către marele vizir în care a declarat că, arabii sunt gata a-i pune Turciei la dispoziție 500.000 călăreți.

Proclamarea războiului sfânt.

Constantinopol. — Șeicul-islamul a provocat pe toți ulema să plece la armată și să proclame războiul sfânt.

Regele Ferdinand „împăratul Orientului.”

Paris. — Ziarele de aici confirmă știrea lansată de un ziar din Belgrad după care regele Ferdinand voiește a se încorona de „împărat al Orientului” în Aja-Sofia, după ce va fi ocupat Constantinopolul. Din sursă bine informată se declară că statele aliate aprobă planul regelui bulgar.

Londra. — „Daily Telegraph” anunță din Sofia: Turcia a făcut propunere serioasă pentru încheierea păcii și prim-ministrul Gheșov și ministrul de război au conferit în chestia aceasta 2 ore întregi. Propunerea de pace a Turciei a sosit însă prea târziu pentru că armata bulgară cu orice preț voiește să intre în Constantinopol.

Grecii au ocupat Salonicul.

Paris. — Agenția Havas anunță din Athena: *Grecii au ocupat Salonicul.*

Athina. — *Telegrama sosită aduc știrea ocupării Salonicului. În oraș bucuria și însuflețirea e la culme. Întreg orașul a fost iluminat.*

Un conflict turco-bulgar.

Berlin. — Corespondentul din Belgrad al ziarului „Berliner Tagblatt” anunță că, *între comandanții supremi ai armatelor bulgare și grecești ar fi izbucnit un conflict serios, care ar face problematică cooperarea împreună a acestor armate. Conflictul s'ar fi născut din împrejurarea că, Grecia acum face pretenții la mai mult teritor decum a fost înțelegerea înainte de izbucnirea războiului.*

Luptele Muntenegrenilor.

Rieka. — Pregătirile pentru un atac decisiv împotriva orașului Scutari sunt terminate. Ca toate că ploaia fine continuu de 8 zile s'au transportat pe câmpul de operațiune tunuri și cantități mari de proviant. În zilele din urmă s'au purtat lupte mai mici dealungul Boianei și a Driței cu pierderi neînsemnate.

Antivari. — În urma ploilor continue apele au crescut încât trupele muntenegrene sunt împiedecate la Barbaluța în operațiunile lor. Aripa dreaptă de sub conducerea generalului Martinovici a părăsit Barbaluța. Turcii însă i-au atacat și șrapnelele și gloanțele puștilor au cauzat mari pierderi muntenegrenilor.

Mai nou.

Constantinopol. — Se afirmă că guvernul a hotărât să propună sultanului investirea lui Mahmud Șeiket Pașa cu putere nelimitată de dictator. Popularitatea fostului ministru de război e atât de mare, încât mai ales păturile de jos ale poporului numai în el mai pun nădejde și dela el asteaptă mântuirea patriei.

Belgrad. — „Tribuna” din Belgrad anunță că după o luptă scurtă Sârbii au ocupat orașul Monastir.

Constanța. — *Vapoarele românești „Elisaveta” și „Principesa Maria” au primit ordin să pornească fără întârziere la Constantinopol cu misiunea de a lua pe bord pe locuitorii români ai orașului cari ar dori să scape dinaintea masacrelor ce amenință populațiunea creștină a capitalei imperiului otoman.*

MED. UNIV.

DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST ÎN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST ÎN MORBURI DE DINȚI



ALBA-IULIA (PIAȚĂ),
ORDINEAZĂ: dela 8-10 pentru boale de femei. Dela: 2-5 pentru morburi de dinți. —
(Da 587-20)

(E 28-10)

Telegramă dela Gambrinus! BUDAPESTA, bulev. Erzsébet nr. 27
CEL MAI MARE ȘI MAI FRUMOS RESTAURANT din Ungaria.
În fiecare zi de sărbătoare și Duminică dimineața prânzișor și muzică militară.

Zlinc după amiază oină și concert de orchestră.
Seara concert simfonic dat de orchestra militară.
Bere „Részvény”. Prețuri moderate!

Proprietar:
Oláh Gyárfás Mihály.

ROMÂNUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senio:

— Ormare —

Toma cel mare, țaran cu picioare lungi, alegea desculț și numai în cămașe, în fruntea echipajului, dealungul întregului sat, în care se vedea întinse, pe pari, în fața fiecărei colibe, lațuri, plase și năvoade de toate formele; toți oamenii locului acestuia erau pescari. Mojițul ajunsese la o barieră de uluci și ridică cele câteva scânduri din cari se compunea. Caleașca, după ce trecu de-alungul unor întinse terenuri presărate cu legume, trecu o altă barieră și lunecă pe un loc în mijlocul căruia se ridică o biserică de lemn. Dincolo de aceasta se zăreau acoperișurile casei boeresti.

„Da, Kochkaref acesta e un om ciudat! gândi Cicikof”.

— Iată-mă! hei nu v'am spus”, țipă un glas. Cicikof aruncă o căutătură în direcțiunea acestei voci; era aceea a boerului care luneca într-o trăsură ușoară, ușor îmbrăcat cu o vestă de bumbac, cu niște pantaloni galbeni, și cu gâtul de tot gol. El ședea piezis în droșca lui, pe care vasta-i capacitate o umplea și încă mult peste.

Cicikof voia să-i adreseze o vorbă oarecare, dar el dispăruse. Droșca se zăria departe în dreptul unde se scotea peștele din ochiurile năvodului și unde răsuna din nou numele lui Toma al mare, lui Toma al mic, al lui Cosim și al lui Dionisie.

Când caleașca se rându-i-se în fața ușii casei, și Petrușca deschisese porțița tranviu apăsând pe scară, Cicikof văzu, spre marea lui uimire, la intrare, pe domnul cel gros în persoană, cu brațele deschise ca să-l primească; el se aruncă întrânsele cu totul natural, fără a putea să-și dea seama nici de cum despre darul de ubicuitate aparentă a gazdei sale. Ei își detără unul altuia întreitul sărut în semn de cruce de uzajantic și solemn. Domnul cel gros era nobil de croială veche.

„Am venit însărcinat pentru d-voastră, zise Cicikof, cu salutările și cu complimentele Excelenței Sale.

— A cărei Excelențe?

— Ei dar!... generalul Betrișef, răspuse Cicikof, nu fără oarecare încurcătură.

— Eu nu-l cunosc.

— Este cu puțință? Eu cred cel puțin că am plăcerea în momentul acesta de a vorbi colonelului Kochkaref?

— Ei bine! să nu mai crezi! nu la el ați picat, ci slavă Domnului, la mine; la mine, Peetre Petrovici Peetukhof, Peetukhof Petrovici — Peetre, răspuse boerul cel gros vesel.

Cicikof rămase înmărmurit.

„Așa, cum adevărat? zise el adresându-se lui Petrușca și lui Selifan, cari ambii steteau cu privirea țintă și cu gura căscată, unul șezând pe tronul lui, celălalt împicioare răzimat în porțița deschisă a trăsării; cum! voi mă aduceți aici să incomodez pe Petre-Petrovici Peetukhof!

— Oamenii ăștia au făcut bine!... Mergeți la bucătărie voi de luați o înghițitură bună de rachiu, zise Peetukhof; desprindeți și faceți nițel cunoștință cu oamenii mei.

— Sunt în adevăr buimac; asta-i o greșală care... o eroare pe care... bolborosia Cicikof.

— Nu-i nici o greșală... să mergem, ce greșală? Veți prânzi, veți gusta din masa mea și atunci veți putea spune de-a fost greșală ori nu. Te rog să intri, — adaugă el luând pe Cicikof de braț și introducându-l în casă.

Dintr'o odaie laterală vecină cu salonul ieșiră doi adolescenți în pardesie de vară, ușoare, subțiri și lustruite: acești tineri aveau o înălțime cu aproape trei picioare mai mare decât tatăl lor.

„Aceștia sunt copiii mei, amândoi liceani; au venit de sărbători. Tu, Niculiță ține tovarășie domnului, iar tu, Alexiuță, urmează-mă”.

Și el dispăru, urmat de Alexandru. Cicikof se ocupă cu Nicolae, pe care tatăl îl numia Niculiță. Nicolae îi părea a promite, țarei, un funcționar, un șgarie-hârtie, un lenoș mai mult; el

povesti dela început lui Cicikof că gimnaziul reședinței n'avea nimic să-l învețe, că fratele său și el aveau planul să meargă la Petersburg, și că ar fi pentru ei o mare prostie să-și piardă vremea în provincia lor.

„Înțeleg, gândi Cicikof; e vorba de cafenele și de bulevarde”. Și adaugă adresându-se copilului: „Și în ce stare se găsește averea tatălui vostru?”

— Hipotecată! răspuse tatăl însuși, care se întorcea în odaie, grevată, arhigrevată!

— Asta-i rău, gândi Cicikof; în curind va fi secuestrat totul, vândut; aici nu-i pentru mine decât vreme de pierdut... Doamne! zise el cu ton de simpatie, ați fi putut poate evita să amănetați domeniul acesta frumos.

— Ei! asta nu-i nimic; se zice chiar că-i avantajos. Toată lumea își angajase pământurile, de ce dar să rămânem în urma altora? Eu n'am să rămân mereu aici: va trebui să merg să încerc puțin din viața de Moscova, și iată copiii mei cari, din parte-le, abundă în ideia aceasta. Ei vreau să aibă o educație de capitală și nu de sat: asta-i firesc.

— Iată un nebun! gândi Cicikof; el își aruncă averea în vânt și dă însuș lecții de risipă copiilor săi. Acesta este un domeniu destul de frumos; de i-ar învăța să se poarte bine cu țaranii, să conducă cu înțelepciune pământul acesta, toți s'ar afla bine, servi și boieri. Dar odată ce acești doi mari nătăfleți vor fi gustat din civilizația restaurantelor, tot belșugul acesta se va duce dracului. Eu, în locul lor, eu mi-aș face aici treburile... și cum!

— Haide, eu știu, știu ce gândești dta acum. (Cicikof se tulbură și mai ales când auzi cele dintâi cinci cuvinte din ceea ce adaugă gazda sa). Dta gândești: „Iată un nebun! iată un nebun, Peetukhof acesta! el mă poartă la prânz; eu sunt la el de o oră, și nimic nu-i încă gata”. Răbdare! se încălzește, se încălzește, prea scumpul meu domn!

(Va urma.)

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trușteți sunt atrofiate și cari urma ușurii din tinerețe și prin deprinderi rele și-au adunat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie ceva care să dea tinerimei deslășiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie ceva căruia oamenii să-și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu ncredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns să adestăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să se adreseze unui astfel de medic specialist, conștiințios, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și care a ajutat și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop institutul renumit în toată țara al Dr.-ului PALOCZ, medic de spital, specialist (Budapesta IV, Muzeum Körst 13, unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește și cine (atât bărbații cât și femeile) deslășiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trușteți ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ îndecă deja de ani de zile repede și radical cu metotul său propriu de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleșite, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmărirea onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și esire separată. În ceea ce privește cura, de-aștarea nu este piedică, căci dacă ceva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răsună). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite căruia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Duminică până la 12 ore a. m.)

Tratament și cu lvar Ehrlich 606.

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în Budapesta, de la 1 Noembrie IV., Muzeum-körst 13.

Radó Gyula

magazin de pardesiuri pentru dame

■ ARAD ■

Au sosit

noutăți de

toamnă și

de iarnă,

asortiment bogat:

Raglance engleze,

Pardesiuri moderne pentru dame,

Paltonașe de plisă,

Pardesiuri Brocca,

Paltoane pentru teatru,

Blane engleze,

Pardesiuri de lână,

Costumul engleze,

Paltoane pentru fete,

Pardesiuri pentru copil,

Talii moderne,

Halaturi, jupoane, mod.

Haine și talii de doliu.

Prețuri fixe. Telefon 238.

(Ra 531—10)

(Ba 116-280)

Gustați

Berea SLEPING-car

din fabrica „Bragadiru”.

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS
str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),

fabricant de trăsuri și autocarosșie

furnisorul postelor reg. un. și mehaniz. melor militare.



Mare deposit permanent de toffelul de trăsuri și calese noi și folosite.

Atelier de reparatură. Ateliere de făurire, rotarie și de lustruit.

(Ko 536-30)

[Se 71-]



Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etajul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴



turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă eos. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș taro și cu sunet adânc — se face o economie de 20-30 percento la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot senti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

VAI!



Mă înecă afurisita asta de tuse.

Pastilele de piept a lui EGGER

sunt cele mai bune și cu efect grabnic și sigur în

contra TUSEI, RĂCELEI, și FLEGMEI.

Au un gust foarte bun! Nu strică apetitul!

Cutie cu 1 și 2 coroane.

Cutie de probă cu 50 fil.

Se capătă la farmacii și drogerii.

VIVAT!



Pastilele de pept a lui Egger, oăci în scurt timp m'au vindecat.

Magazinul principal și de desfacere: Dr. EGGER LEÓ și EGGER I. Budapest VI., Révai-u. 12 sz.

În ARAD se poate căpăta la următoarele farmacii: Berger Gyula, g. Földes Kelemen, Gécs László, Hajos Árpád, Hauer Lajos, Krebsz Géza, Kárpáti János, U. Kossuth Pál, Ring Lajos, Rozsnyai K. Szokoly Sándor, și Vojte Kálmán, apoi în drogeriile: Hauer Nesztor, Török Andor és Társa, și Vojtek és Veisz. Se mai poate căpăta în: Gyorok, la farmacia, Mésznyik Dániel, în Magyar Péska la: Adler Gy. Lajos, în Pécska-Română la: Ioan Roesiu, în Simand la: Csiky Lukács, și în Szikszon: Füredi Ede.

(Le 412-26)



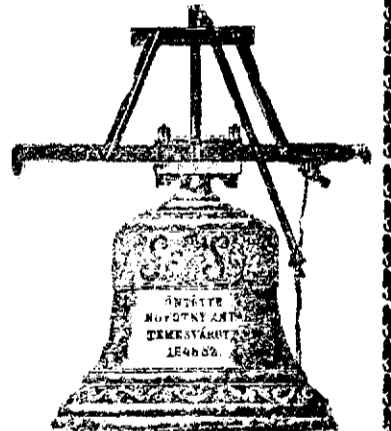
Premiat cu medalia cea mare la expoziția m. lenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre făgrea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier băiut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier băiut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier băiut — ca și spre turnarea de toate de metal. — Prețuri-curențe ilustrate trimit gratuit.



Bittenbinder József

sculptor și arhitect de altare

Temesvár-Erzsébetváros Hatyu utca 16

(casa proprie)

Face tot felul de mobilier de biserică, așa ca: Iconstase și altare, statui de piatră și lemn amvonne și scaune de spovedanie. Siciul Domnului, Grota Mariei de Lour, cristeluce, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.

Renovează în stil altare vechi, amvonne și statui, aurește și marmorează. Prețurent preliminar de spese și planuri gratuit. Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

(Bi 43-52)



Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

totograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

Execută toffelul de icoane artistice.

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică.

Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimii este primul

Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

Li 72-60

Cu desușiri servesc.



P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința on. prietini și cunoșcuți, că am preluat marea ospătărie din piața târgului, unde se capătă vinuri carate de deal și mâncări gustoase.

Totodată aduc la cunoștință, că sala mare a ospătăriei din pădurita orașului o dau cu prețuri moderate pentru baluri și nunți.

Roagă binevoitorul sprijin

NÉMET IGNÁCZ
proprietarul ospătăriilor
din pădurita orașului și din
piața târgului.

(Nr. 511-5)

La NAGYENYED *să se adreseze,*
cine dorește a-și procura varietăți
autentice de
POMI RODITORI
arbori pentru alee, plante de ornament conifere
plante de împrejmuire, fructe cu boabe, puieți, etc
VITE ALTOITE
(calitate superioară)
vită europeană și americană cu și fără rădăcini
(Catalog instructiv la cerere gratis).

FISCHER & Comp
Pomi Viticultură

(B-419)

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu,
dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, băr-

bați, băieți, fetițe, și pen-

tru copii, talii, jupoane,

halaturi și costume pen-

tru dame le cumpără dela

Magazinul Grünberger

Asortiment și pre-
țuri fără concurență!

Cel mai bogat maga-
zin de mărfuri de lână.

SIBIU — NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Palatul comandan-
tului de corp.

Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Princi-
pală (Fő-utca) vis-à-vis de farmacia IAHNER.

Gn 389--20

INȘTIINȚARE

Aduc la cunoștința on. public și a stimaților
mei prețioși, că am preluat

ospătăria „48” din Arad, str. Kossuth nr. 39

(Bo 512-10)

și o voi conduce singur mai departe. Vinuri
excelente de podgorie, bere proaspătă, mân-
cări calde și reci, prețuri moderate, serviciu
conștiințos. — Vipt lunar în local și acasă.
Roagă binevoitorul sprijin, cu stăruință:

Bózsa József ospătar.

Apaducte

Incălzire centrală cu apă și aburi,
ventilatoare, aranjamente pentru
ferbătoare cu aburi și spălător cu
— aburi, pompe, closete —

Knuth Károly

Inginer și fabrican, liferantul de carte
al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6-10 sz.

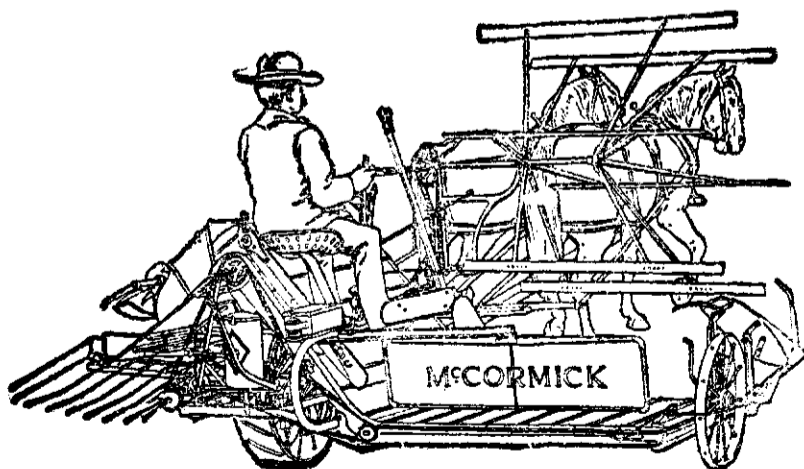
(E 268-20)

IOHANN KLEIN

BISERICA-ALBĂ str. Kloster nr. 10.

**MĂESTRU LĂCĂTUȘ DE LUCRĂRI PENTRU ZIDIRI
ȘI DE ARTĂ DEPOZIT DE MAȘINI AGRICOLE.**

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru
zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini. Instalator
de apaducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor
cu benzină, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole.
— Precum și repararea de decimale. —



La acele mașini care nu se pot executa în atelierul meu,
am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre
a căror fabricați ni-am convins în decursul anilor, că sunt
neecceptionabile. Rog să se adreseze la bransa aceasta, —
la mine, servind oricui și cu lămuriri. Lipire autogenă cu cea
mai deplină garanță. Atelier special. Turnătorie de fier și oțel.

Ke 541-30

Deschidere de prăvălie pentru mode de dame.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. publicului din Lugoj și jur, că mi-am deschis zilele trecute un:

Magazin pentru mode de dame

manufactură și mărunțișuri pentru croitori

LUGOJ în casa Schieszler, colțul str. Bonnaz și Szende.

În urma bogatelor experiențe și cunoștințe câștigate în această branșă în magazinele cele mai distinse din nenumăratele centre mari, precum și în urma legăturilor mele cu firmele și fabricile mari, sunt în plăcuta poziție, să satisfac cele mai rafinate gusturi.

În nădejdea că P. T. public îmi va acorda tot sprijinul

semnez cu stimă:

[No 364-30]

George Ștefani.

Vityi István

farmacie la „SALVATOR”
Pecica-maghiară (M.-Pécska).

OFERĂ ON. PUBLIC:

Picuri pentru dinți, mijloc excelent contra celor mai îndărătnice dureri de dinți . . .	—70 fil.
Pișcote pentru fiere, pentru adulți . . .	—30 „
Purgativ pentru fiere . . .	1—cor.
Delicatese purgative, 1 cutie . . .	1—
„ pentru limbrici . . .	—70 fil.
Apă pentru față, înalbeste și catifelează pielea, a se freca față înainte de culcare . . .	—70 fil.
Cremă-Matild, cremă pentru față 1 teglă 70 fil. și cu 1 cor. . .	
Pudră-Matild, în 3 culori . . .	1—cor.
Praf „Lira”, mijloc excelent contra durerii de cap, în restimp de 3 minute încetează durerea de cap 1 dosă . . .	—30 fil.
1 cutie cu 10 prafuri . . .	c. 2-20 „
Otravă pentru grâu, mijloc excelent contra tăciunelui . . .	
Fluid contra scrântiturii, 1 dosă 1 cor. și . . .	2— cor.

Articlii excelenți de gumă; preservative pentru bărbați și femei. : Specialități de medicamente din patrie și străinătate, magazin de parfumerii franceze engleze și germane ::

(Te 525)

Vânzarea ocazională!

Prețuri foarte ieftine!

Magazin de dantele Arad, str. Asztalos Sándor 4.

Nu dați ascultare reclamelor păsunătoare, fiindcă este în interesul d-voastre să cumpărați mărfuri bune și ieftine

Se vor pune în vânzare următoarele mărfuri ieftine:

Dantele dela 2 fil.	Năfrâmi de buzunar de batist pentru femei 20 fil.	Cămeși albe din șifon „R” pentru bărbați 1-98 cor.
Țesături de dantele dela 50 fil.	Tricouri de vară pentru copii 50 fil.	Cămeși de noapte din șifon R. 2-60 cor.
Gulere de dantele în orice fason.	Batist pentru scutirea corsetului 60 fil.	Pantaloni albi, croi francez, Köpper I, 2-80 cor.
Decoruri pentru haine, în orice execuție.	Jupoane de lister și clot cu crețele duble 3 coroane.	Gulere pentru bărbați, calit. I. 30 și 12 fil.
Cordele late, în orice culoare, 1 m. 60 fil.	Jupoane de mătăasă taft în orice culoare c. 7.	Manșete pentru bărbați „ 40 fil.
Ciorapi de mătăasă, mouslin în orice culoare, cor. 1-10.	Talii de mătăasă 6 cor.	Bretele în orice culoare 70 fil.
Ciorapi ordinari pentru femei 3 păr. cor. 1—	Talii de batist cor. 2-40 fil.	Cravate de mătăasă p. bărbați 30 fil.
Ciorapi flour calit. I. 3 păr. cor. 2-40.	Halaturi de delin, execuție frumoasă 6—6-50 coroane.	Ploiere pentru bărbați și dame 2-80 cor.
Ciorapi cu vârgi pt. bărbați 3 păr. cor. 1-20	Cămeși pentru femei din șifon „R”. 1-60 cor.	Albitur: sine pentru femei, acoperitoare de dantele pentru porturi, stori, draperii, covoare, linoleu.
Ciorapi pentru băieți, în orice mărime dela 30 fil.	Pantaloni pentru femei din șifon „R” 1-80 „	Mătă-uri tafte și messalin, dantele și țesături de dantele, asortiment foarte bogat.
Ciorapi de mătăasă pentru femei 4 cor.	Cămeși de zefir pentru turiști, execuție elegantă 2-60 cor.	Madeire brodate, corsete Reform etc. etc.
Mănuși de ață 40 fil.	Cămeși de zefir fără gulere 2-80 cor.	
Mănuși lungi de mătăasă 3 cor.		
Mănuși de piele glacé lungi cor. 3-60 fil.		

==== Rugăm să vă convingeți fără obligamentul de a cumpăra. ====

Prețuri ieftine!

Telefon: 932.

[No 513]

Cu stimă: Magazinul de dantele (Csipkeáruház).

Atențiune! Mare asortiment de Madeira.

Mare asortiment de dantele și țesături de dantele.

CRONICA ȘCOLARĂ

Reuniunea învățătorilor gr.-cat. „Mariana” își va ține adunarea generală Duminică în 17 Noembrie st. n. anul c. la comuna Rebrîșoara (Kisrebra) în sala cu mare a școlii conf. gr.-cat., la care adunare se ține cu toată stîmă atât domnii membri, cât și sprîjinitorii învățămîntului nostru.

PROGRAM:

1. La 8 ore a. m. serviciul divin în biserică gr.-cat. din Rebrîșoara, după care urmează sfințirea noului edificiu școlar.
2. La 10 ore deschiderea adunării.
3. Alegerea comisiunilor:
 - a) pentru verificarea protocolului;
 - b) pentru înscrierea de membri noi;
 - c) pentru criticarea prelegerii practice;
 - d) pentru studiarea raportului comitetului.
4. Lecțiunea practică de 1/2 oră, din geografie: „Stradalele comunei Rebrîșoara”, cu elevii clasei a III-a prin *Macedon Ciuta*, învățător gr.-cat. în Rebrîșoara.
5. Raportul anual despre activitatea reuniunii.
6. Raportul casierului și desbaterea preliminarului de budget pro 1913*) și în legătură cu acesta „Raportul comisiei cenzurătoare”.
7. Conferințe și disertațiuni:
 - a) „Descoperirea Antarcticii, al șeselea continent” de *Ioan Bojor*, prof. gimn. în Năsăud.
 - b) „Instrucția în serviciul formării caracterului”, de *Blăzeu Dărăban*, învățător gr.-cat. în Măieru.
 - c) Note și reflexii la volumul: „Cercetări privitoare la situația învățămîntului nostru primar și la educația populară”, de Dr. Onisifor Ghibu, prin *Virginia Grivase*, învățătoare gr.-cat. în Nepos.
8. Raportul comisiunilor din pct 3, lit. b), c), d).
9. Desbaterea propunerilor anunțate la președințe cu 24 ore înainte de adunare.
10. Fixarea timpului și locului pentru adunarea generală viitoare.
11. Alegerea angajaților reuniunii, pe un nou period de 3 ani.
12. Închiderea adunării.

Năsăud, 24 Octombrie 1912.

Alexandru Holț,
președinte.

Clement Grivase,
secretar.

NB) În ziua adunării după ședință, va urma prânz comun.

Domnii, cari reflectează la evartire, sunt rugați a se adresa până în 16 Noembrie a. c. la d. *Nicolau Pop*, inv. în Rebrîșoara [Kisrebra].

CONVOCARE.

Despărțământul Alba-Iulia al reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș își va ține adunarea generală de toamnă Marți în 19 Noembrie st. n. a. c. în școala gr.-cat. română din Galda de jos, la care adunare se invită prin aceasta toți membrii fondatori, ordinari și ajutători precum și toți sprîjinitorii învățămîntului nostru popular.

Program:

1. Dimineața la 8 ore serviciu divin.
2. Prelegere practică de dl. *Ioan Udrea* inv. în Galda-de-jos.
3. Deschiderea adunării.
4. Cetirea apelului nominal.

*) Se roagă P. T. d. n. membrii fondatori, ordinari și ajutători, cari restauză cu taxele de membru la casa reuniunii, să binevoiască până la termenul adunării, a-și achita taxele restante, casier d. *Macedon Ciuta*, inv. gr.-cat. în Rebrîșoara [Kisrebra]. Membrilor, cari nu-și vor achita taxele restante, nu li-se vor subscrie chitanțele pentru diurna.

5. Cetirea procesului verbal din adunarea de primăvară.

6. Raportul casierului și al bibliotecarului.

7. Alegerea comisiunilor pentru censurarea rapoartelor, încasarea taxelor și înscrierea de membri noi.

8. Disertație de d. *Mihai Hurducaciu* inv. în Alba-Iulia, eventual alte disertații.

9. Dispoziții pentru împărțirea premiilor puse de d. *Ioan Dumitrean* inv. pens. Șard.

10. Raportul comisiunilor.

11. Alegerea a 2 membri pentru verificarea procesului verbal.

12. Destinarea locului pentru ținerea adunării de primăvară, — a prelegătorului și disertațiilor.

13. Critica asupra prelegerii și disertațiilor.

14. Eventuale propuneri.

15. Închiderea adunării.

Reflectanții la premii sunt rugați a-și trimite subscrisului ofertele, cu 24 ore înainte de adunare.

Benic, 2 Noembrie 1912.

George Spătaceanu,
președinte.

Ioan Udrea,
notar.

INFORMAȚIUNI

Arad, 9 Noembrie 1912.

Românii și războiul.

Ziarul „La Roumanie”, oficiul guvernului actual, relevă faptul, că rasa română este împărțită între diferite state, ceea ce este cauza, că un mare număr de compatrioți de ai noștri iau parte la unele războaie, față de cari guvernul României rămâne neutru. Dovadă este războiul ruso-japonez, războiul dintre Sârbi și Bulgari și războiul actual. Uneori Români se bat unii contra altora, după cum a fost în războiul sârbo-bulgar. În Bulgaria trăiesc peste 100.000 de Români, iar în Sârbia numărul lor ajunge la 500.000.

Astfel pe toate câmpurile de bătăie, pentru cauze cari nu sunt ale noastre, frații noștri își jertesc viața lor. Există în rasa noastră un spirit de loialitate care nu se desminte niciodată, chiar când soarta ne-a orânduit sub o stăpânire străină. Dar pentru noi aștia alți există și un sentiment nu numai de mândrie, ci și de încredere în puterea soldaților români, cari s'au bătut sau se bat, sub drapelul austriac, rusesc, sârbesc, bulgăresc, otoman și grecesc.

Dacă Români, pe cari istoria i-a plasat sub stăpâniri străine, știu să se încunjure de o glorie eternă, vârsându și sângele în șiroaie de câteori se apelează la dânsii, cu cât mai sigur este, dacă vîredată regalul român va trebui să-și tragă sabia, că Români acestui regal, cari se bucură de neprețutul noroc de a trăi liberi în țara lor și numai a lor, vor ști să uimească lumea prin pîdele și jefele lor.

Nime nu dorește mai mult pacea decât noi. Nime nu-i mai mult convins de această axiomă, că în vremile noastre, orice război, chiar când e victorios este o calamitate. Dar oricât de pașnic am fi, dacă evenimentele ne-ar sili să ne războim, siguranța că noi am putea să ne așteptăm la minuni de vitejie, această siguranță este un bine neprețuit. Să sălțăm din depărtare pe acești Români cari cad pe îndepărtate câmpii de bătăie și mor în umbra unor drapele cari nu sunt ale noastre, dar pentru cari ei luptă cu loialitatea ce o dătoresc suveranului cărui soarta i-a hărăzit.

Centenarul preparandiei din Arad. — În legătură cu știrea publicată de ziarul nostru „Drapelul”, că în ziua jubilară a preparandiei va avea loc aici în Arad și darea de seamă a contelui Ștefan Tisza, ținem să spunem spre orientarea tuturor, că această dare de seamă s'a amânat pe mai târziu, Duminică în 17 Noembrie netulburând nimic reușita serbărilor noastre atât de rare.

Pentru fondul ziaristilor. Ni se scrie: D. Dr. Ștefan Cioroian din Comieșul-mare, logodindu-se zilele aceste cu prea dragălașa d-șoară *Lenuta Mezin* din Nereu, și-a răscumpărat anunturile convenționale cu 40 cor. în favoarea fondului ziaristilor români.

Sincerile noastre felicitări!

D. colonel *Ioan Boeriu* dela regimentul 33 infanterie, de un an în serviciu la comanda brigadei montane 13, a fost numit — după cum ni se scrie din Viena — comandant al regimentului 76 de infanterie. Fiind dintre cei mai buni ofițeri, — deja chemarea la comanda brigadei 13 a fost semnul destinării la post de conducere — dl colonel Boeriu va face carieră strălucită. Felicităm pe bravul ofițer român pentru distincția ce l-a ajuns.

O hotărâre a tinerimei din Cluj. Ni se scrie: Tinerimea română universitară din Cluj, având în vedere ne numărările năcazuri și neajunsuri ce bătuesc în anul acesta la neamul nostru românesc, cauzate prin multele dezastre și potopuri, cari am avut a le îndura din vitrejunea sortii — a aflat de bine a hotărâ, să se rețină cât se poate, dela astfel de manifestări, cari angajează în prea mare măsură contribuția și sprîjitul material al inteligenței române. Astfel și obicinuita petrecere de toamnă în anul acesta va lipsi.

Când aduc la cunoștința marelui public această hotărâre a tinerimei din Cluj, rog totodată pe binevoitorii și sprîjinitorii noștri a ne trimite totuși ceva ajutor pentru biblioteca noastră, ce acum o formăm. — Pentru tinerimea universitară: Dr. Octavian Rusu.

Parastasul fondatorului *Demetriu Andronic*. Vineri, în 8 Noembrie n. 1912, fiind și sărbătoarea marelui mucenic *Demetriu*, la biserică din Sibiu suburbul Iosefin, în al că ei cimiter își doarme somnul de veci, fondatorul *Demetriu Andronic*, răposat în 1880, cel care și a lăsat întreagă averea pentru „Sprîjînirea meseriașilor români ortodoci din Transilvania”, s'a celebrat prin parohul *I. B. Boiu*, un parastas solemn întru vecinica odihnă a sufletului lui! La parastas, în afară de câțiva credincioși ai parohiei, a asistat, reprezentând „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, președintele ei, dl *Victor Tordășianu*.

Neerologari. Marți, în 5 Noembrie, la orele 5 și jum seara în etate de 82 de ani a încetat din viață *Alexandru Gogoian*, ces. și reg. major i. r., iar rămășițele mortuare s'au îngropat spre veșnică odihnă în cimitirul gr.-or. român din Orșova.

— Joi în 7 Noembrie a răposat în etate de 64 de ani harnicul comerciant din Vârșet *Simeon Schiopu*. Rămășițele pămînt și ale decedatului s'au depus spre veșnică odihnă Sâmbătă în 9 Noembrie în cimitirul gr.-oriental din Vârșet.

— Miercuri în 6 Noembrie a odihnit în Domnul *Terezia Szilágyi* născ. *Battyán* în al 58-lea an al etății sale. În mormântaroa a avut loc Sâmbătă în cimitirul din Sanislău.

Fie-le țarina ușoară!

Intruinire colegială. Primim următoarele: Inbiți colegi! Dorul de a vă revedea și îmbrățișa după o muncă de 27 ani în ogorul națiunii, m-a

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuiesc dar
mobile frumoase, ieftine
și bune

Se 228-100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér n. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare la rate fără ridicare de preț.

ndemnat să vă invit la o întrunire colegială pe 16 Noiembrie a. e. în Arad, cu ocazia cea aniversării centenare a Institutului nostru din Arad. La locul de întrunire înlic: seminarul, unde în înțelegere frățească vom stabili programul, căruia ne vom conforma. La revedere deci cu toții — cei ce sunteți în viață și consimțiți cu mine — în Arad! Sara-vale, 7 Noiembrie 1912. Cu iubire colegială: *Simeon Andreu*, învățător.

Ofițeri români distinși. Au fost distinși de A. Sa cu „Signum Laudis” la ocazia cea avansării de căpitanii dnii locotenenti: *Artur Dan* de la regimentul 37 de infanterie; *Ioan Mărcuș*, regimentul 18 și *Aurel Popovici* de la regimentul 19 de infanterie.

Logodnă. D-șoara *Etusca P. a. s. e.* din Comșul-mare, s'a logodit cu d. *Gheorghe Cărlaș* învățător din Macedonia.

Correspondenții de război prizonieri. D. *Donhoe*, corespondentul de război al ziarului „Daily Chronicle”, în lagărul turcesc a adresat o telegramă ziarului său, prin care se plânge amar de felul cum sunt tratați corespondenții de turci.

Cei treizeci și șase de corespondenți ai presei străine, spune d. *Donhoe*, sunt pur și simplu, prizonieri în lagărul lui *Abdulah pașă*. Situația noastră e foarte serioasă și felul cum suntem tratați, constituie o atingere dreptului internațional, căci turcii retin cu forța armelor oameni cari nu sunt dușmanii lor. Unul dintre noi, un fotograf englez, scârbit de chipul brutal în care suntem tratați, și-a cerut pasportul; i l-au refuzat și afară de aceasta l-au amenințat că-l prestează dacă va încerca să scape. Reprezentanții ziarelor streine au apelat la guvernele lor ca să fie eliberați din sclavatul turc și să li se dea libertatea. Intru cât mă privește, am intenționa să scap, chiar dacă m'ar costa viața încercarea mea de a fugi. Suntem adușați într'un fel de câmp de concentrare; cele mai mici gesturi și fapte ale noastre sunt spionate și suntem păziți zi și noapte de un cordon de santinele. Autoritățile militare ne spun că aceasta-i o simplă măsură de precauție ca să evite să fim omorâți de trupă. Într'un cuvânt, suntem tratați ca niște adevărați ocași și ieri ni s'a anunțat că putem scrie de două ori pe săptămână soțiilor noastre și rudelor în franceză numai și că scrisorile noastre vor fi supuse celei mai stricte cenzuri.

† **Un curios caz de moarte.** Ziarul parisiian „Matin” publică următoarea înștiințare: „Pătrunși de adâncă durere aducem la cunoștința onor. public incetarea din viață a scumpului nostru soț, fiu și ginere, a dlui *Status quo*, care și-a dat obștescul sfârșit în mâinile Domnului în 30 Octombrie 1912 în Macedonia în etate de 459 de ani. Reposatul a murit spovedit și împărtășit. Immormântarea va afla loc peste câteva zile în biserica din Sfânta Sofia din Constantinopol.

Turcia, ca văduvă
Austria, ca mamă
Anglia, ca soacră etc.

Ca ciocli vor funcționa următorii: Bulgaria, Sârbia, Grecia și Muntenegru. Fie-i țărina ușoară ca piatra de moară!

x **Adolf Nadler**, fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII. str. Prater 2.* O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Cele mai bune cărți școlare** de autorii I. Moldovan și consoții, I. Vnia etc., caiete 100 buc, de scris, socolă și dictando cu cor. 1.40, caiete de desen cu și fără puncte, revizite de scris și desen cu prețurile cele mai modeste se află de vânzare la **Librăria Tribuna din Arad.**

x **Numerosi bărbați** și-au pus întrebarea, că oare ce secret natural poate să fie promovatorul activității bălăților americani. Neam. în sfârșit, s'a constatat, că menținerea forței bărbătești până la cea mai înaintată vârstă și încetarea slăbirei se atribuie mai cu seamă înțelegării tablelor „*Neoscra*”. Singurul magazin principal este: farmacia **Örkény Hugó**, *Budapesta, Thököly-ut 28, Depot 115.*

x **Cerința principală** a unei bune prezențe este haina elegantă, mai cu seamă încălțămintea. Încălțămintea însă să nu fie numai elegantă, ei și comodală, igienică și totodată și ieftină. Astfel de încălțămintă oferă **Benesik Zsigmond**, pantoflar pentru bărbați și femei în *Deva*. Palatul teatrului. Ghetele lucrate în atelierul lui *Benesik* în urma cea de cea sunt foarte răspândite în întreg comitatul Hunedoarei. Deci, cine vrea să aibă ghete comode și elegante își comandă numai la *Benesik*.

x **Cuptoarele „Coră”** reclamează puțin material de încălzit. Cuptoarele acestea precum și alte cuptoare bune și vetre de fier se vând cu prețuri ieftine la ferăria **Pöhm János**, *Arad, piața Libertății (Szabadság-ter).* (P. 427—20).

x **Din esența mea** se poate pregăti o economisire de 20% ieftin acasă după carte ușor și curat lichid, rum, rachiu și coniac. **Esență pentru 1 litru 59 fileri.** Rachiu alăș, Anisette, Piersică, Bendiția, Chartreus, Pere imperiale, Amar, Chimiu, Căfea, Coniac, Maraschino, Roze, Vanilia, **Esență pentru 1 litru rum, de Amanas și rum de lamaica 32 fileri. Esență pentru 1 litru rachiu de prune, de drojzii și trebere 20 fileri. 1 litru spirt de 96% rafinat 2 cor. 20 fil. Părul cărunt și mustața cărună se opresc bine cu vopseaua „IDEAL” pentru păr care e nestricăcioasă. Preț 3 cor. Se află de vânzare în toată coloaarea la **Fekete Mihály**, droguerie la „Luger” în *Murăș-Oșorheiu (Marosvásárhely).* (Fe 424)**

x **Németh și Király**, croitorie pentru domni Cluj, str. Kötő 5, anunță on. public român din loc și împrejurime, că au sosit stofe indigene și străine, pentru sezonul de toamnă și iarnă. Pardesii, paltoane se pregătesc pe lângă prețuri aromodate, conform modei. Rugăm on. public pentru sprijinirea și mai departe. (Né 319)

x În sfârșit nu mai pricepută multă bătaie de cap că de unde se poate cumpăra mai ieftin obiecte de sticlă, porțelan și obiecte de decor, deoarece atât acestea cât și cadouri ocazionale precum și candelabre pentru lumină electrică se pot cumpăra mai ieftin în prăvălia specială de sticlărie a lui **Fischer Mór**, *Arad, bulev. Andrássy nr. 20.* Asortiment bogat de cadre ieftine. Telefon nr. 568. (Fi 401)

x **Pianul** este, probabil, singura marfă cumpărarea căruia reclamează mai multă precauție din partea cumpărătorului. Ceea ce e și foarte explicabil, deoarece pianul este decorul cel mai frumos, mai folosit și mai prețios al casei. Drept aceea e consult să se cumpere dela firme demne de încredere. O astfel de firmă este firma **Triska I.** fabrică de pian, în *Cluj-Kolozsvár*, pe care o și recomandăm on. noștri cetitori. Acei cari se provoacă la ziarul nostru li se dă favor.

x Nu mai e nevoie să se comande instrumente muzicale dela reclameții, câtă vreme în cea mai mare și mai cinstită prăvălie de instrumente muzicale a lui **Bubos Béla**, maestru fabricant de instrumente muzicale în *Sibiu* se capătă cele mai bune fonografe, instrumente muzicale de boxit, suflat și cu arcuș, armonice etc., cu prețurile cele mai modeste. Preparațiile se execută în mod specialist. Atragem atenția on. noștri cetitori asupra acestei firme cunoscută din Sibiu.

CRONICA SOCIALA

Din Bănat.

Adunarea generală a despărțământului „Vârșet” al Asociațiunii.

Rătișor, 7 Noiembrie 1912.

Duminică, în 3 Noiembrie și-a ținut adunarea generală desp. Vârșet al „Asociațiunii” în comuna Rătișor. Despre decursul și succesul ei vă raportez pe scurt:

Comitetul cercual în frunte cu directorul desp., dl *Traian Oprea*, protopresbiterul Vârșetului, a sosit însoțit de d-șoarele *Ioanovici* și *E. Pincu*, de dnii: *Dr. I. Cl. Juga* avocat în Carlsdorf, *I. Andreescu* preot și încă vre-o 2 învățători, și îndată s'a și început serviciul dumnezeesc săvârșit de dnii prot. *T. Oprea*, și preoții *A. Coreea* și *T. Petrică*. După serviciul divin ne-am adunat în școală, unde în prezența celor sus amintiți și-a d-șoarele *Ioanovici* și *Pincu*, a d-lor *Dr. Spărișu adv.*, preotul *Perian*, *P. Bizerea*, notarul com. *Czâbor*, învățătorii: *I. Naia*, *O. Raduțea*, *T. Răbăgea*, *P. Goantă*, *I. Târziu* și alor 37 de țărani și câteva țărănci, dl director a deschis adunarea prin un cuvânt frumos și măduvos, primit cu aplauze din partea celor prezenți.

S'au citit apoi rapoartele comitetului și al casierului și s'au ales 2 comisii pentru examinarea lor.

Au urmat apoi cele mai interesante puncte din program: disertațiunile.

S'au ținut cu totul 3 disertațiuni: una despre „Portul nostru”, din partea d-șoarei *A. Ioanovici* învățătoare, alta din domeniul agronomiei din partea dlui învățător *Ioan Naia* și a treia „Despre peștea noastră populară și țărânul român” — din partea tânărului avocat din Carlsdorf *Dr. I. Cl. Juga*. Toate disertațiile au fost ascultate cu multă atenție din partea celor prezenți și primate cu aplauze vii, disertantei și disertanților li s'a votat mulțumită protocolară. D-șoarei disertante și d-lui inv. *Naia*, li s'au votat câte un premiu de 20 cor. iar disertația dlui *Dr. Juga*, la propunerea unui membru, s'a hotărât unanimit să se tipărească pe cheltuiala despărțământului și să se împărțească între țărani.

Urmând raportul comisiilor, dl *Dr. Juga* relevând faptul îmbucurător atât de bine apreciat în adunarea generală din Sibiu din partea învățătorului protopop al Clujului, — că Asociațiunea a început deja a împărțasi de binefaceri sale culturale și marea pătură a țărănnei, până aci cam neglijată, în numele comisiei își exprimă bucuria, că comitetul cercual înțelegând importanța culturală a unei agenturi a decis înființarea ei în fruntașă și marele comună a Nicolinițului mare. Propune în numele comisiei primirea și luarea la cunoștință a ambelor rapoarte, ceace se și primește unanimit.

Fixarea adunării viitoare s'a lăsat în sarcina comitetului.

Dl director închide apoi adunarea. A urmat un banchet animat, unde am petrecut în cea mai bună dispoziție ascultând muzica și declamațiunile umoristice ale dlui adv. *Dr. Juga*.

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Adue la cunoștința on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi
în ARAD, colțul străzii **Weitzer János**.

Institutul: **str. Magyar nr. 26**. Institutul de primire: **str. Weitzer János** (vis-à-vis de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor.

PAGINI RASLETE.**Destăinu rea.**

(Nuvelă.)

*Drăgălașului meu Mitică.*Tradusă de **Ion Pașcanu.**

Intreg orașul Veziere-Rethel asistase la înmormântarea lui Badon-Leremincé, iar ultimele cuvinte ale discursului pe care-l ținuse delegatul Prefecturii, rămăseră în mintea celor de față:

— A fost un om cinstit.

În adevăr, om cinstit fusese în toate actele vieții măsurat la vorbă, în purtarea sa în merul și chiar în felul cum își tăia barba.

Nu spunea un singur cuvânt, care să nu cuprindă și un exemplu, nu făcea vre-o pomă să n'o fi întovărășit și de-o povață.

Pe urma lui lăsase doi copii: un băiat și o fată.

Fiul său era Consilier general, fata se măritase cu un notar Di Poirel, care era cunoscut ca om de seamă în orașul Veziere.

Copii erau tare nemângâiați de moartea tatălui lor pe care-l iubise mult.

Imediat după terminarea ceremoniei moștenitorii se îndreptară spre locuința defunctului și acolo închizându-se toți trei, fiul, fiica și ginerele, deschiseră testamentul care trebuia depunctuit de ei, și aceasta după înmormântare.

O însemnare pe plic, arăta ultima voință a mortului.

Di Poirel fu acel care rupse plicul, în calitate de notar, obișnuit cu astfel de operații și potrivindu-și ochelarii, citi cu glasul stăns:

— Scumpii mei copii, n'ași putea dormi liniștit somnul de veci, dacă nu v'ași mărturisii, dincolo de mormânt, o crimă a cărei remușcare mi-a sfâșiat viața. Da am comis o crimă îngrozitoare. Pe atunci aveam 26 de ani și-mi începam meseria pe lângă baroul din Paris trăind cea viață, pe care o duc tinerii din provincie fără cunoștinți, amici sau rude.

Aveam o amantă. Câți oameni nu se indignază la auzul cuvântului de „amantă”! Totuș sunt oameni cari nu pot trăi singuri și dintre aceștia sunt eu.

Singurătatea mă plictisea grozav. Imi părea că sunt singur pe pământ, dar înconjurat de pericole mari, dar lucruri necunoscute și teribile.

Mă cuprindea un fel de friguri de nerăbdare și spaimă, iar tăcerea celor patru pereți mă îngrozea.

E așa de greu și trist să trăiești în această monotonie a camerei!...

Dar nu-i numai o tăcere împrejurul ființei tale, ci chiar în jurul sufletului, iar de îndată ce auzi vre-o mișcare prin odaie tresari până în adâncul inimei căci mute așteptai la nici un șgomet, în acest imperiu al singurătății. De câte ori slăbit și îngrozit în această monotonie, am început să vorbesc, pronunțând cuvinte fără șir și fără rațiune, numai să fac șgomet.

Glasu-mi părea așa de ciudat încât mă înfricoșă. Nu cred să existe ceva mai îngrozitor decât să vorbești singur într-o cameră goală.

Amanta mea era o fată ca toate tinerele care trăiesc în Paris din vre-o meserie neîndeplătoare pentru a le putea hrăni, așa cum cer nevoile vieții. Era frumoasă bună și încântătoare, părinții ei locuiau în Poissy.

Timp de un an, trăise destul de liniștit cu ea, totuș eram hotărât s'o părăsesc, când imi voi găsi o altă fată, care să-i placă și astfel să mă căsătoresc cu ea.

I-aș fi dat amantei o mică penzie, fiindcă-i permis în moravurile societății noastre ca dragostea unei femei să fie plătită cu bani dacă e săracă, prin cadouri dacă e bogată.

Dar iată că într-o bună zi, ca imi spuse că este însărcinată. Vestea aceasta mă sdrobise și vedeam în viitoarea ființă, pericolul existenței

mele. Simțeam legătura față de copil, pe care va trebui să-l cresc, să-l privighez și să-i fiu protector.

Mintea-mi fu turburată și o dorință criminală imi rodea sufletul.

De s'ar întâmpla vre-un accident! Câte ființe tu mor mai înainte să vază lumina vieții!

Dar n'ași fi dorit moartea iubitei mele, sărmana fată o iubeam așa de mult! Voiam poate moartea celuilalt înainte de a-l fi văzut...

Copilașul se născu. Nu-l iubeam. Tatăl nu-și iubește copii decât mai târziu. El n'are dragostea instinctivă și sinceră a mamelor, iubirea sa se naște cu timpul.

Trecuse un an, acum fugeam de casă, căci nu-mi plăcea să văd prin odaie, atârând rufe, scutice, ciorapi și multe alte lăncerii atârdate de mobilele din casă. De multe ori plecam de acasă, pentru a nu-l mai auzi plângând, căci copilul acesta plângea când îi făcea bae, când îl schimba, când îl adormea într'un cuvânt plângea necontenit.

În acest timp făcui câteva cunoștinți și întâlnii într'un salon pe acea ființă care mai târziu trebuia să vă fie mamă.

Imi era dragă și aveam de gând s'o iau în căsătorie. În cele din urmă îi cerui mâna, propunere care fu primită de părinții fetei.

Puteam eu să mă căsătoresc când aveam un copil?

Puteam eu să renunț la această fată pe care o adoram?

Nu puteam să renunț la fericire, viitor, cu un cuvânt la toate, căci părinții ei oameni cinstiți și cum se cade nu mi-ar fi dat-o, dacă ar fi știut una ca asta.

Petrecusem așa o lună, cuprins de spaimă și chinuri morale, o lună în care mii de gânduri triste imi nelinistau mintea; simțeam că în mine crește o ură contra copilașului. Împotriva acestei bucăți de carne vie care-mi închidea drumul spre o viață mai bună.

Dar iată că mama tovarășei mele se îmbolnăvise, iar eu rămăsei acasă cu copilașul.

Era prin Decemvrie. Menajera plecase.

Măncasem singur, într'o sală mică, în acea zi, apoi într'u în odaia în care micuțul dormea.

M'ășezasem pe un fotoliu înaintea focului. Vântul sufla puternic de trosneau geamurile. Atunci gândul acela care mă chinuia de câțva timp, pătrunse din nou în mine și începu să-mi roadă sufletul după cum cancerul roade carnea omenească.

Voiam să-l alung, să-l resping, să-mi îndrept gândul către alte lucruri, spre alte speranțe noi.

Se terminase cu existența mea! Dar cum să ies cu din această încurcătură? Dar cum să renunț și ce să mărturisesc? Și iubeam la nebunie pe acea ființă, care mai târziu v'a fost mamă.

O mânie teribilă creștea în mine, o mânie care atinse nebunia. Cu siguranță eram nebun în acea seară. Copilul dormea, această stăpîtură, acest nimic care mă condamna la nenorocire pentru totdeauna.

Copilașul dormea cu gura deschisă, acoperit c'o plapomă, într'un leagăn aproape de patul meu.

Cum am săvârșit eu oare această crimă? Ce putere m'a împins, m'a stăpânit în acel moment? Dorința de crimă imi venise pe nesimțite. Imi amintesc numai că inima-mi bătea tare, așa de puternic, în cât o auziam cum auzi loviturile de ciocan într'o ferărie. Nu-mi amintesc decât că-mi bătea inima. Eram în acele momente de groază și halucinație în care omul nu-și mai dă socoteală de actele ce le săvârșește, căci nu mai are voință.

Ridicasem încet plapoma care acoperea copilul și o arunc la piciorul leagănelui, așa că-i rămase trupușorul gol. Nu se trezi. Atunci mă îndreptai spre fereastră și o deschid. Un curent de aer rece pătrunde în cameră, chiar luminele erau să se stângă. Eu stam în picioare în fața

fereștrei, neavând curajul să mă întorc spre pilas, căci nu voiam să văd cece se petrecea în urma mea, totuș începui să simțesc pe frunte, obraji, mâni sudori reci.

Deodată copilașul tuși, un fior grozav mă cuprinsese, fior pe care-l am încă. Prin o mișcare nebunească, închisei iute fereastra, apoi mă îndreptai spre leagăn.

Copilașul dormea, cu gura deschisă. Ii ating piciorușele erau reci, în urmă il învălesc cu plapoma.

Inima-mi deodată se indioșă și atunci mă cuprinsese mila și dragostea pentru această ființă nevinovată pe care voiam s'o ucid. Sărutai copilașul pe năr, apoi m'asez în fața focului.

Mă gândeam cu uimire și groază la cece făcusem întrebându-mă de unde veneau aceste vijelii sufletești în care omul perde orice rațiune a lucrurilor, orice autoritate asupra lui însuș și lucrează într'o stare de ameteală nebunească, fără să știe ce face, unde merge, ca și o corabie în largul mării dusă de valuri la voia întâmplării.

Copilașul mai tuși odată, atunci imi simțeam inima sfâșiată. Dacă va muri, Dumnezeu, ce fac eu?

Mă dusei cu lumina în mână spre leagăn, să văd ce face copilul, observ că respiră, cecece mă face să cred că trăește, e că el tușeste pentru a treia oară; atunci simții o așa de puternică zguduitură, încât făcui o astfel de mișcare îndărăt, încât imi căzu lumina din mână.

Când imi venii în fire, observasem că sudori reci mă cuprinsese. Rămăsei pân'n ziua, patul copilașului. Se deșteptă cu ochii roșii și fața suferindă.

Când sosi menajera, o trimisei iute la un medic care veni după o oară și spuse dupăce examină copilul.

— N'a fost frig în odaie?

— Nu, răspunsei eu.

Apoi îl întreb:

— Dar ce are copilașul? E gravă boala?

Medicul nu răspunse.

— Nu-ți pot spune nimic acum, voi veni deseară.

O pneumonie, se pronunță în timpul nopții, care ținu zece zile. Nu vă pot spune cât am suferit atunci!

Copilașul muri.

De atunci n'am avut o clipă de odihnă; o amintire, grozavă, neplăcută imi sfâșie inima. Oh! mai bine ași fi înebunit!

Di Poirel își scoase ochelarii, cu un gest care-i era familiar când termina de citit vre-un contract; iar moștenitorii palizi și nemișcați se uitară unul la altul, fără să scoată un singur cuvânt. După un moment însă notarul spuse:

— Trebuie distrus.

Ceilalți doi moștenitori plecau capul în semn de aprobare. În urmă Poirel, aprinse o luminare, în timp ce despărți cu multă băgare de seamă foile care cuprindeau periculoasa destăinuire, de acelea cari conțineau dispozițiile testamentului apoi le arse și le aruncă în sobă. Tustrei priveau curioși la foile albe cum ard. Totuș rămase nemistuite complet de flacăra focului, atunci fiica reposatului Badon Leremincé, nimici cu vârful piciorului ușoara coajă de hârtie aprinsă amestecând-o cu cenușa.

În cele din urmă, rămăseră tustrei, privind ea și cum s'ar fi temut ca secretul ars, să nu-și ia sborul prin gura sobei.

Pianuri excelente, pianine și harmoniu

cu prețuri ieftine se vând la

FARKASHÁZI și BIRO magazin de piano**BUDAPESTA, Váci-körút nr. 12.**

Condițiuni favorabile de platire. Schimburi de piano vechi

Clădire de pereți despărțitori**SPECIALITATE: Pereți Lugino, fără găuri și orice alte soiuri de pereți.**

Societate cooperativă, Brou central:

Budap-**sta VI, Nagymező-u. 19.** Telefon 126-41.

Mare magazin de plăci uscate de ghips.

ECONOMIE.

Băncile populare
și cooperativele sătești în România.

II.

Intr'un articol precedent ne-am permis a înfățișa cititorilor acestui ziar o schiță a situațiunii înfloritoare în care se găsesc băncile populare din Regatul liber. Înainte de a trece la examinarea situațiunii cooperativele sătești, cari au și ele un rost important în viața economică a clasei noastre rurale, credem că trebuie să ne mai oprim asupra punctului dintâi al expunerii noastre: asupra *băncilor populare*.

Am arătat că începuturile mișcării în favoarea băncilor populare au fost grele. Există o anume *subțire* pătură de exploatare economici — cităm în primul rând — cari arendașii *streini*: greci și ovrei — cari aveau tot interesul ca țărănimea română să nu se poată *emancipa* din situațiunea de dependență economică-financiară în care se găsea. Arendașii și cămătarii satelor (cari adesea reuniau aceste calități în *aceleași* persoane) ar fi dorit să prelungească o situațiune care pentru ei prezintă avantajii enorme dar care nu oferă țaranului nostru posibilitatea unei prosperări financiare și economice în general.

Din fericire s'au găsit bărbați cu tragere de inimă pentru nevoile țărănimei noastre, cari au căutat să lumineze opinia publică asupra importanței chestiunii băncilor populare și asupra necesității vieții noastre economice și de stat de a deschide clasei rurale un drum spre prosperare financiară. Insemnătatea asociațiunii capitalurilor a eșit tot mai mult în relief. Și progresul fenomenal al băncilor populare a dovedit în urmă că *existau* mici capitaluri la țară dar ele erau împrăștiate și nesistematizate, neexploatate. A trebuit să vină mâna care să le adune, să le grupeze, să le dea un cheag, o rezistență, să le facă utilizabile pentru interesele țărănimei noastre. Misiunea aceasta au împlinit-o într'o măsură îmbucurătoare băncile populare.

Organizațiunea actuală.

Majoritatea băncilor populare lucrează cu *casa centrală*, care constituie, în chipul acesta, legătura în întinsa ramificație a băncilor populare. Acestea din urmă fac cu Casa centrală operațiuni de credit și anume sau împrumuturi pe efecte sau împrumuturi în cont curent. Legătura cu Casa centrală, care bineînțeles dispune de mijloace mai mari, prezintă un dublu avantaj; întâi: se facilitează creditul pentru sume mai mari, al doilea: se înmulțește numărul afacerilor și se dezvoltă spiritul comercial, spiritul de inițiativă, care, firește, la sate are un orizont mai restrâns.

Să vedem care este organizațiunea internă a băncilor cari lucrează cu Casa centrală. Consultăm în această privință „*statutul-tip*” care servește ca bază la înființarea unei asemenea bănci care lucrează cu Casa centrală.

Articolul I unui asemenea statut spune: „Se înființează în comuna o societate cooperativă de credit și economie sub numele de Banca populară și cu sediul în comuna”

Articolul II: „*Scopul* societății este de a *înlesni creditul* pentru membrii ei, procurându-le prin împrumuturi sau scontare de polițe capitaluri necesare pentru *gospodăria*, meseria sau comerțul lor, — și de a fructifica economiile lor”.

Vedem prin urmare că *scopul* acestor bănci populare este bine *precizat*: se înlesnește creditul în interesul *gospodăriei țărănilor* și spre a veni în ajutorul acelor cari profesază vre-o meserie. Că acest scop este într'adevăr *real* și că este înțeles în chip serios ne va dovedi următorul tablou statistic despre *scopul pentru care s'au acordat împrumuturile* și despre mărimea sumelor împrumutate:

Pentru hrană și nutreț	16.650.218 lei
Pentru cumpărare de vite și de unelte agricole	26.883.518. lei
Pentru arend. de pământ sau muncă agricolă	10.342.947 lei
Pentru cumpărare de pământ	14.674.351 lei
Pentru <i>alte</i> diferite scopuri <i>numai</i>	12.422.096 lei
Total:	80.973.132 lei

Sumele de „bani” (centime) au fost neglijate în acest tablou. Am făcut aceasta cu intențiune spre a simplifica tabloul și a-l face mai sinoptic. Cifrele acestea se referă la operațiunile făcute în cursul anului 1910. Dacă examinăm acest tablou mai de aproape și vom face proporțiunea dela unu la sută vom găsi că numai 15 și $\frac{1}{2}\%$ (la sută) din împrumuturile acordate au servit la *alte scopuri* decât la *gospodăria țărănească* iar 84 și $\frac{1}{2}\%$ au servit tocmai în acest scop pentru care sunt înființate băncile populare și despre care vorbește articolul 2 al statului-tip, citat mai sus. Cifrele acestea, pe cari le-am extras din publicațiunile oficiale, mărturisesc în de ajuns că băncile populare își urmăresc cu seriozitate și sinceritate scopul.

Foarte important este articolul 3 din statutul-tip. În acest articol se prevede că băncile cari lucrează cu Casa centrală nu vor putea *contracta împrumuturi* decât *numai cu autorizația Casei centrale*. Ni s'ar putea reproșa că acest punct (punctul c) din articolul 3 al statutului-tip este prea *sever* căci aduce o întârziere în operațiunile băncilor populare ele fiind nevoite, la contractarea împrumuturilor, de a aștepta autorizațiunea Casei centrale. Răspundem însă la această obiecțiune: *Legiuitorul* a prevăzut în *mod expres* acest articol, care nu poate fi modificat sau omis căci *este cerut de lege* tocmai spre a împedica băncile țărănești, cari sunt lipsite de *experiența* necesară, de a contracta împrumuturi oneroase sau chiar *dezastruoase*. Aici legiuitorul, amic al clasei rurale, a voit să protejeze pe țărani ferindu-i de a contracta cu băncile dela orașe (dintre cari multe sunt încă *streine*) obligațiuni desavantajoase

sau chiar ruinătoare. Practica a arătat că această prevedere binevoitoare a legiuitorului n'a fost zadarnică.

Tot articolul 3 specifică felul împrumuturilor ce vor putea acorda băncile populare. Ele pot face credit atât *membrilor* lor cât și *nesocietarilor* cari locuiesc sau în comuna sau în vre-o comună *învecinată* cu aceasta. Observăm din nou grija ce a avut-o legiuitorul de a feri băncile populare de operațiuni *riscate*, cum ar fi fost spre exemplu acordarea de împrumuturi unor nesocietari cari ar locui într'o comună îndepărtată și cari ar prezenta deci mai puțină garanție materială și mai ales morală prin faptul că pot să se sustragă mai ușor dela obligațiunile ce au contractat față de banca populară.

Bineînțeles că membrii acestor societăți cooperative de credit și economii nu vor putea fi decât acei cari locuiesc în comuna-sediului sau o comună vecină anume indicată prin statutul de înființare al băncii. Foarte importantă este măsura următoare luată tot de legiuitor: *Nu pot fi primiți* ca membrii în societate locuitori cari ar mai face parte din vre-o *altă* Bancă populară sătească. Acest articol preîntâmpină o mulțime de neajunsuri cari s'ar ivi dacă unii țărani ar fi membrii la mai multe bănci populare în același timp. Ciocnirea de interese între diferitele bănci populare ar fi fost în cazul acesta inevitabilă. Legiuitorul a preîntâmpinat și acest pericol.

(Va urma).

Mircea R. Șirianu.

POȘTA REDACȚIEI.

N. Viena. Articolul ne-a sosit prea târziu, încât nu-l putem da decât Luni. Voile de presă în mare parte le-am avut. Multă voie bună.

Dlul S.D. Năprad. Nici până azi n'au putut să facem loc. Vom mai încerca.

Dlul A. O. În numărul viitor vă vom da o reparație deplină și vom trage la răspundere pe rău intenționatul nostru informator ocazional.

Dlul Laurențiu Moldovan. Regretăm foarte mult că n'am primit mai curând raportul. Acum e prea târziu și publicul s'a orientat din rapoartele primite de celelalte ziare. Ne prisosește mult materialul și evenimentele se precipită și ele din ce în ce mai mult, așa că n'am mai avut răgaz să publicăm. Salutați.

Dlul S. L. Maidan. Nu știm cine e și nu-i cunoaștem adresa. Dar iată facem altceva: Dl Traian Radu *invățător* este rugat să-și comunice adresa de urgență dlui Sofroniu Liuga în Maidan!

Dlul I.B. Brăila. Din lipsă de spațiu am fost nevoiți s'o casăm de data asta. Vă rugăm să vă conformați exigențelor ziarului de a fi servit proporțional de toți colaboratorii săi externi și după însemnătatea evenimentelor.

Dlul E. C. Vad. Vă putem retribuite materialul trimis, căci nouă ne prisosește. Răspundeți-ne cât mai curând, până îl mai putem păstra.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

C. Popescu, Pauliș. Am primit 7 cor. ca abonament până la finea anului 1912.

Ghiță Tătar, Sebeșul-săseș. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Vasiliu Bratu, Magy.-sz.-Benedek. Foia se expediază regulat. Vă rugăm să faceți întrebare la poșta de acolo în cauza aceasta.

Max Schorch et Co
fabrică de electromotoare și mașini dinamice RHEYDT.

Execută: electromotoare speciale pentru țesut și împletit și pentru industria ferului, metalului și lemnului, mașini dinamice, transformatoare, instalațiuni pentru putere mare electrică etc. — Reprezentanți pentru Ungaria:

BENE și WEIN

Ingineri mecanici diplomați. Birou tehnic: BUDAPESTA, IV., Harisbazar 2. sz. Plănuiesc și execută totfelul de instalațiuni pentru transmiterea de putere. (B 300-20)

Creme pentru față, pudre

unuri, parfumerii etc. de vânzare — mare
artiment — la drogheria și parfumeria **Tö-**
Andor és T-sa, Arad Fő-tér.
(To 518)

Aviz.

Avem onoare a aviza mult onorații noștri
sterii cât și onoratul public, căci în maga-
nstru nostru de ghete se poate cumpăra totfelul
ghete după moda cea mai nouă pentru domni,
me și copii cu cele mai modeste prețuri.
ghetele sunt fabricatul nostru propriu de
mă, din cel mai bun material.

Vă rugăm a încerca și vă veți convinge.

Cu stimă:

521-25
Asociațiunea pantofarilor
(Aradi Czipészek Termelő Szövetkezete)
AD, Szabadság-tér nr. 14 „La cizma roșie”,
JUSTIN OLARIU, director executiv.

Schimbare de hotel.

Am onoare a aduce la cunoștința on.
lic. precum și cunoseșilor prietenilor, că
cumpărat

Hotelul—Savoy și restaurantul

Budapesta, VIII. bulev. Iózsef nr. 16

Săli speciale pentru bancheturi și nunți.
ara concertează orchestra lui Kuriaa Siml.
agă binevoitorul sprijin.

Szabó Tivadar, proprietar.

Directorul hotelului „Stefania”, și a cafenelei
„Barnero”, din Abbazia și proprietarul cafenelei
„Mplou”.
(E 382-10)

Picături de stomac a lui Brády

previzate cu marca de scutire S. Maria de Maria-
cell pe cari poporul le numește „Picături de Ma-
riacell, pentru stomac”, de 50 de ani s'au între-
bunțat cu succes așa, că sunt indis-
pensabili pentru orice casă. — Pică-
turile acestea au efect neîntrecut la
irregularități de stomac, contra sto-
macului stricat, ardere de stomac,
incuierea scaunului, — circuiuri de
cap și stomac; greață, amețală,
vomare, insomnie, colică, anemie,
gălbănire, etc.

Se capătă în fiecare farmacie. —
O sticlă mare Cor. 1.60, sticlă mică
50 fil., 6 sticle cor. 5.40, 3 sticle
mari cor. 4.80. Pentru trimiterea
înainte a sumei trimite franco:
BRÁDY K. farmacie la „Regele Un-
gariei” în VIENA, I. Fleischmarkt 2,
Depot 5.

ATENȚI! la marca de scutire, care reprezintă
pe Sfa Maria de Mariacell. la împachetarea roșie
și la absciere, care este copio chipului de pe la-
ni și se respingeți orice imitație. (Le 60)

(E 382-12)

SANATORUL JÁNOS

: obstetrică :
și gynecologie

o o o

Profesor: Dr. BÄCKER
JOZSEF. — Medic-șef:
Dr. TOTH GEDEON.

BUDAPEST, Városmajor-utca.

Prăvălia românească

de coloniale și delicatose a lui

George Ștefu

din Arad, strada Deák
Ferenc 7. (în față cu „Li-
brăria diecezană”) are

Telefon pentru oraș și provincă:
Nr. 881.

(Se 549-10)

TABLETELE „NEOSAN” sunt bucuria

(Le 516-5)

femeilor și a bărbaților!

Brevetată și scutită prin lege.

Recunoscută de medici ca cel mai si-
gur medicament contra impotenței la
ambele sexe.

Redă puterea bărbătească și o conservă până la
vârsta cea mai înaintată.

contra impotenței este cel mai bun medi-
cament
Nu strică stomacul, fără efect vătămător.

O cutie conți-
nând 20 boabe **4 coroane 50 fil.**

Expediare cu poșta sub cea mai mare discrețiune.
Magazin principal pen-
tru Ungaria și Austria: **Hugó Örkény**, farma-
cie
Budapesta, VII. bulev. Thököly nr. 28. Depot 115.

Medicul orașenesc districtual

Dr. Arnold Hecht

și-a mutat locuința în str.
Batthyányi nr. 17/a I etaj
(în colțul străzii Kossuth).

ORDINEAZĂ: dimineața dela orele 7½—8½
și după amiază dela orele 2—3. Telefon: 536.

(He 540-3)



Mme B. GOLDSTEIN

Brașov, str. Kloster 33.

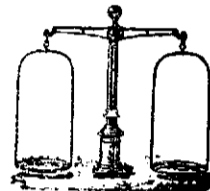
„Prima fabrică de corsete din Brașov”

Execută și expediază orice
articii în bransa aceasta. —
Rog să cereți prețurent
— Ilustrat. —

Go [262-50]



CORSETT CHIC



In lucrătorea elec-
trotelnică și mecanică
și institutul concesio-
nat de autorități de in-
stalări electrice.

ALFRED POLATSCHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chimice-fi-
zice, monometre și executarea crevetelor.
Cântare de precizie pentru farmaciști, dro-
gerii și aurari. Instalări de luminație și so-
ner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe
pe lângă prețurile cele mai ieftine.

(Po 78-30)

Sanatorul - Park

Budapesta, VI., Aréná-út 84/a (Városliget).

Secție de chirurgie, uro- logie și gynecologie.

Secție de chirurgie și gynecologie aran-
jată foarte modern și cu 4 săli de operație.

Secție urologică pentru cei suferinzi de
beșică, rinichi și prostați cu aranjamente
— diagnostice și vindecătoare. —

Fiecare își poate alege pe medicul curant.
Prețuri moderate. — Prospecte se trimit.

Telefon nr. 58-94, 52-53.

(E 451-13)

Vânzare de altoi de vițe și altoi de pomi.



Cine dorește să aibă vițe să-
nătoasă, ieftină și durabilă,
precum și pomărie onobilă și
durabilă să se adreseze cu
încredere lui

Vityé Miklós

cea mai bună și mai constin-
țioasă condusă pepioneră de
vițe și de pomi din Ungaria,
OSCSANAD, comit. Torontal
unde se vinde cantități mari
de altoi cl. I. cu rădăcini,
pomșori și altoi netezi pentru
vinuri de deșert și pentru
soiuri de deșert, vițe americane netede și cu rădăcini.
Soyuri special pentru filegori. Altoi excelenți și nobili
de meri, peri, cireși, vișini, caisini, perseci, pruni,
ringuloți și nucii.

Marc asortiment de trandafiri nobili. Galige de Or-
pington 3 milioane de bucăți. Se primesc anunțuri de
comenzi pentru toamnă și primăvară.

Catalog ilustrat și de prețuri gratis și franco. He 532-18



Tot felul de STAMPILE
drăgoțe, ieftine și de
o execuție practică,
apol orice articole din
această bransă se pot
procura numai dela
prima fabrică de stam-
pile din Sibiu a lui

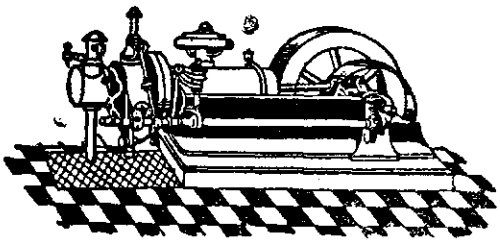
A. R. FELD

fabrică de ștampile de gumă

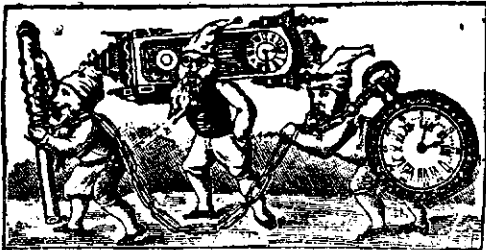
Sibiu-Nagyszabén str. Elisabeta 17.

Körber József és T-saLUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.
(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalatori de apaducte. Atelier pentru repararea pom-pelor, a mașinilor cu benzină, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole.

Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.**Gratis**

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici

**STROBL JOZSEF**

orasornicar și giuvaergiu

LUGOJ, strada Bonnaz numărul 7.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță. (S 363-30)

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael Weiss nr. 10.

(Casa proprie).

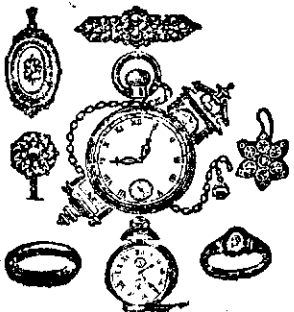


So 94-40

Deposit de cele mai nouă stoffe indigene și din străinătate — Serviciu prompt! Prețuri solide!

Gratis**Szentgyörgyi Gy. Gyula**

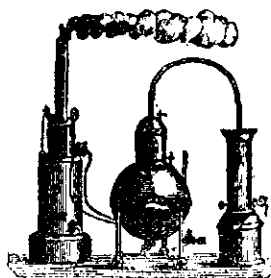
orologier

Sátmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță. (Se 150-60)

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárvaros) str. Farkas 12
Casa proprie.Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru vâpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

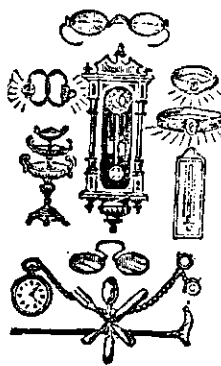
Ra 174-20

MANDEL ZSIGA

orologier giuvaergiu-optic

DÉS-FÖTÉR

Sucursala Gyulafehérvár



Cel mai mare depozit de tot felul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articli de argint de China Berendorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramofioane și plăci. — Reparatari solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate

(Ma 182-30)

MĂȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment
Hazal fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.BUDAPESTA, VI.,
Rétter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93-13.

(Ma 140-120)

**In atenția pomicultorilor!**

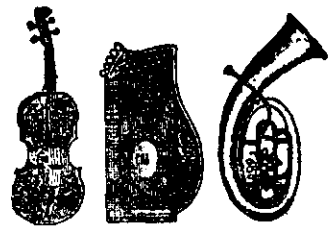
Ofer altoi de pruni bosniaci ca »Balkanaka Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca dessert, pentru uscat, la fabricarea țuicel și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez

Sava T. Kojčić,

K 500) mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Braun Antal

primul fabricant de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud

TIMIȘOARA-CETATE (Temesvár Belváros), str. Prinț Eugen nr. 14
(Casa proprie).

Cel mai mare, mai ieftin și mai renumit magazin de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud. Mare depozit de violini, cimbele cu tonuri curate și puternice, — fabricate proprii, precum și instrumente de metal, de lemn, de suflat, — cu arcuș și instrumente de lovit. Specialist în executarea instrumentelor cu arcuș și de metal și reparator pentru tromboane acustice. Se garantează pentru tonuri curate și puternice! Expedează instrumente muzicale pentru orhestre, cu prețuri foarte moderate. Mare asortiment de achizite muzicale.

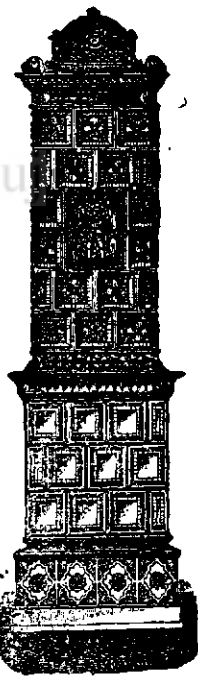
Reparaturile se execută prompt și conștiincios, pe lângă garanță. Catalog ilustrat gratis și franco. (Ba 178)

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

□ □



Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. — Pregătește, reparaază și clădește căminuri și vetre de fier. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

□ □

Kl 122-60

Ingrădiri cu pietri mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase din material foarte durabil care întrece piatra de piatră, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietre artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte gratis și în provincie:

Némethy István,sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Gluj—Kolozsvar, strada Bástja n-rul 4

TELEFON nr. 644.

No 156-30



Asortiment colosal

mașini de cusut, fonografe, biciclete și plăci pe lângă



— plătiri în rate favorabile! —

ATELIER DE REPARATURI!

KELEMEN SAMU
Seghedin (Szeged) str. Oroszlán.

Atelier special pentru repararea mașinilor de scris.

Catalog de prețuri gratis și franco. (Go 544—10)



Cea mai ieftină sursă de cumpărat!!

Am onoare a aduce la cunoștință on. public din Arad și provincie, că în atelierul propriu țin cele mai moderne pentru bărbați, — femei și copii. **ghete** Principiul meu este: ghetele din magazinul să fie pregătite din materialul cel mai bun. Ghetele de fabrică nu țin deloc în depozit. Execuție după măsură, cu prețuri ieftine. La comenzile din provincie e suficient a se trimite desemnul piciorului. Rog on. public să se convingă despre execuția elegantă, durabilitatea și ieftinătatea ghetelor executate în atelierul meu.

Roagă binevoitorul sprijin:

Gara Miklós atelier de ghetete pentru domni și femei

ARAD, strada Hunyadi n-rul 3.

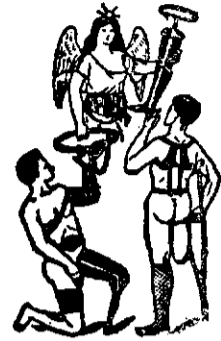


SIGISMUND LAUTER

mănușer și bandagist.

VĂRȘET—Versecz Promenada, Andrassy (Edificiul „Casel de păstrare“.)

Oferă **bandage** proprii recomandate de cei mai buni medici, **corsete, bandage pentru pânțe, irigatoare, suspensorii, vată** (bum-bac), **legătoare**, apoi cele mai excelente prezervative pentru femei și bărbați, mănuși și parfumuri, cu prețurile cele mai convenabile.



Serviciu prompt!

(La 373—10)

ATENȚIUNE!

Aduc la cunoștința on. public și a on. mei clienți, că în

atelierul meu de croitorie
din ARAD, str. Hunyadi, nr. 3.

primesc spre executare totfelul de haine, uniforme pentru preoți, ofițeri și voluntari, precum și librete. Execuție elegantă, croi modern. Experiențele îndelungate câștigate ca croitor la cele mai de seamă firme, precum și la firmele LEO FRANK și LUDOVIC. TOTH de INOKAI sunt o dovadă, că voi putea să satisfac tuturor pretențiunilor celor mai delicate.

Roagă binevoitorul sprijin:

Windt Iános,
croitor pentru bărbați

Vi 377—10

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și desvoltați la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințos, solid și prompt.

La cerere să trimită gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna“

(A 539) Babolna (u p. Szászváros).

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc.** pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 299—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de pensune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.**

Asigurări de accidente corporale,

contra **infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.**

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fine anulului 1912.	K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anulului 1910 (foc	„	119,830.992.—
Fonduri de întemelare și de rezervă (viață	„	11,020.266.—
	„	2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 347-156

magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrassy nr. 20

(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

**Babos Béla**

SIBIU Bulevardul mic (Kleine Ring) nr. 24.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, citeră, clarinete și instrumente de suflat, harmonice și părți de instrumente etc.

Gramafioane și plăci asortiment bogat

Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță.

Reparaturile se execută conștiințios și artistic.

[Ba 93]

Cel mai bun și mai ieftin izvor de cumpărat

Cel mai mare asortiment în

pălării de domni și copii

numai fabricații veritabile în cele mai moderne colori și fason elegant, — apoi în

Cilindre și Claque-uri la

Gustav Schuster succesorul, Sibiu—Nagyszoben.

Grosser Ring 17.



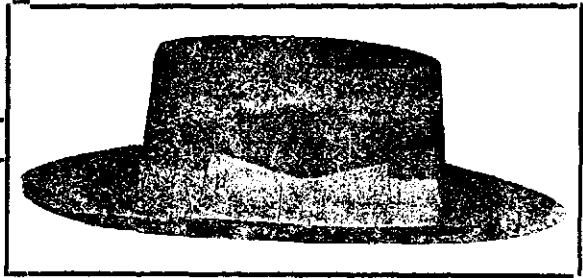
Specialitate: fabricație proprie de pălării pentru țărani români și sași.

Su 26-15

Dénes și Goldmann

prăvălie de modă pentru bărbați

Timișoara—Cetate (Temesvár—Belváros) strada Hunyadi.



Oferă excelentele și elegantele sale mărfuri de modă pentru bărbați. Albituri după măsură.

Prețuri fixe.

De 357 15

Telefon: 13-45

**Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,**

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Gluj—Kolozsvár, Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plătire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.

Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

[T1 22]

Efectuează reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe.

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

**Prăvălie nouă! PİNTEA și KLEIN**

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4.

(Pi 340-52)

Vis-a-vis de Librăria „Dilectant”.

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați

furnizor al curții reg. și imp.



Magazin de haine pentru bărbați, :: pentru copii și pentru femei ::

ARAD

No 302

Mărfuri excelente.

Despărțământ special pentru comenzi după măsură.